

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

สุคติ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

BLISS

By
MR. Suriwat DAENGPRADUP

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts (VISUAL ARTS)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2021
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	สุคติ
โดย	นายสุริวัฒน์ แดงประดับ
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ วิริญญา ดวงรัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ปรีชา เกาทอง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์ วิริญญา ดวงรัตน์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฤทัยรัตน์ คำศรีจันทร์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ปริญญา ตันติสุข)

60004220 : ทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : ภพภูมิหลังความตาย, ศิลปะประจำชาติ, จิตรกรรมไทยประเพณี, จิตรกรรมสมัยอยุธยา

นายสุริวัฒน์ แดงประดับ: สุคติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์
วิริญญา ดวงรัตน์

ผลงานวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “สุคติ” มีที่มาจากความเชื่อทางศาสนาซึ่งเกี่ยวข้องกับ
ภพภูมิหลังความตาย และ ความประทับใจในงานจิตรกรรมไทยอันเป็นศิลปะประจำชาติที่มี
เอกลักษณ์เฉพาะ และมีคุณค่าทางความงามในด้านความวิจิตรบรรจงประณีต และ เอียดอ่อน
แสดงถึงทักษะเชิงช่างชั้นสูงของครูช่างโบราณ อีกทั้งยังสอดแทรกด้วยเรื่องราว สุคติภาพ และ
คติธรรมคำสอน ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของงานจิตรกรรมไทยที่ทำหน้าที่เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้
ของศาสนา ในรูปแบบของศิลปกรรมบนรูปทรงคล้ายโลงศพ ที่ช่วยให้เกิดสติ ปัญญา และ มุ่งเน้น
ทำความดี

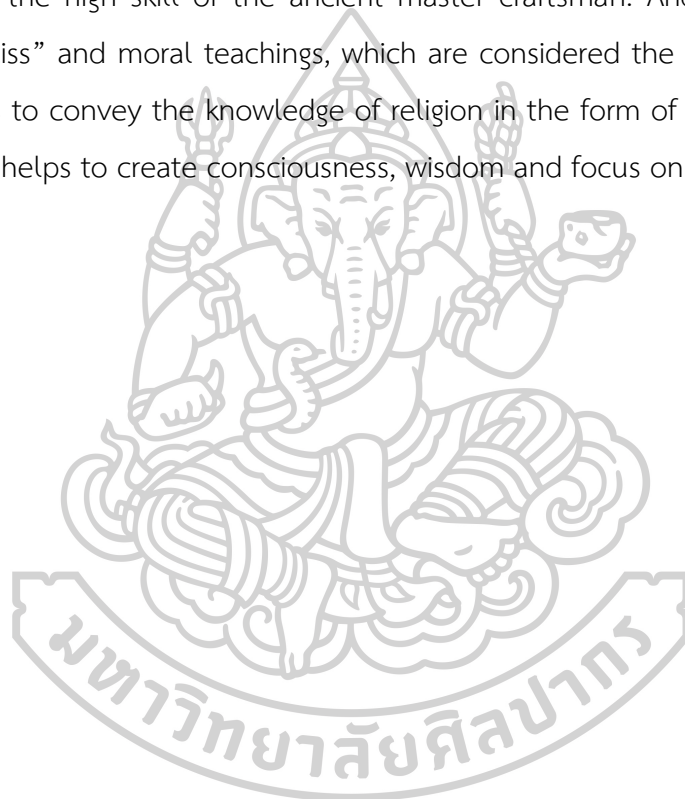

60004220 : Major (VISUAL ARTS)

Keyword : World After Death, National Art, Thai Painting, Ayutthaya Aet

MR. SURIWAT DAENGPRADUP : BLISS THESIS ADVISOR : ASSOCIATE
PROFESSOR WIRANYA DUANGRAT

Thesis work titled “Bliss” is based on religious beliefs related to the world after death. And the impression of Thai painting which is a national art that is unique and has beauty value in terms of fineness, sophistication and delicateness, it represents the high skill of the ancient master craftsman. And also intervene with stories, “Bliss” and moral teachings, which are considered the heart of Thai painting that serves to convey the knowledge of religion in the form of art on the shape of a coffin that helps to create consciousness, wisdom and focus on doing good.

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบน้อมระลึกคุณขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ อันเป็นสรณะ ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางในพระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอนอันนำมาซึ่งความสุขความสงบ ภายในจิตใจ

ข้าพเจ้าขอบน้อมระลึกถึงพระคุณของบิดามารดา คุณพ่อจรัญ แแดงประดับ และคุณแม่สุภาวดี แแดงประดับ ที่ได้เลี้ยงดูข้าพเจ้า ตั้งแต่เล็กและสนับสนุนให้ข้าพเจ้าได้เรียนศิลปะ อีกทั้งคอยให้กำลังใจชื่นชมในตัวข้าพเจ้าเสมอมา และขอขอบพระคุณ ญาติพี่น้องที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ ข้าพเจ้าจนสำเร็จการศึกษา

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ อาจารย์วิริยัญญา ดวงรัตน์ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณาจารย์ ภาควิชาศิลปไทยทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และคอยให้คำแนะนำที่ดีและให้กำลังใจข้าพเจ้า ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยเสมอมา

ข้าพเจ้าขอบน้อมระลึกถึงพระคุณบรรพบุรุษครูช่างโบราณ ที่สร้างสรรค์ผลงานพุทธศิลป์ อันทรงคุณค่าและเป็นศิลปะประจำชาติไทย อันเป็นต้นแบบและแรงบันดาลใจให้แก่ข้าพเจ้าและคนรุ่นหลังได้เรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงานพุทธศิลป์สืบไป

ขอขอบคุณเพื่อนและรุ่นพี่เอกศิลปะไทย ที่เป็นกัลยาณมิตรคอยช่วยเหลือเป็นกำลังใจให้แก่กัน และเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงานศิลปะ ด้วยความขยันหมั่นเพียรและทุ่มเทในการทำงานศิลปะ อันเป็นที่รัก

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกอบอุ่นและมีความสุขตลอดระยะเวลาในการศึกษาที่คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์

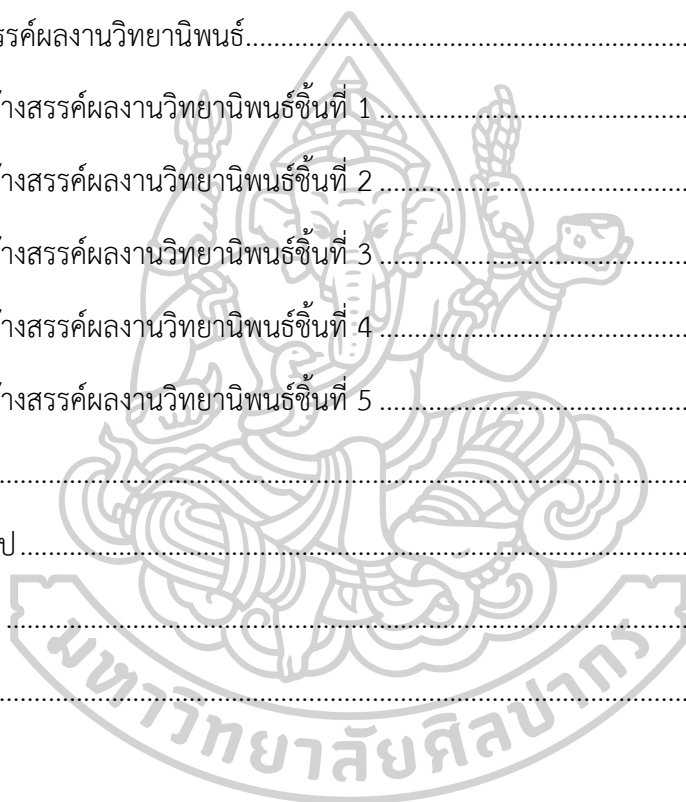
นายสุริวัฒน์ แแดงประดับ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์.....	2
แนวความคิดในการสร้างสรรค์.....	2
ขอบเขตของการสร้างสรรค์.....	3
ขั้นตอนวิธีการสร้างสรรค์.....	3
แหล่งข้อมูลที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์.....	3
อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์.....	4
บทที่ 2 ข้อมูลและอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์.....	5
ที่มาของแนวความคิดและแรงบันดาลใจ.....	5
อิทธิพลศิลปะบนโลกศพ	6
อิทธิพลจากความเชื่อในภพภูมิสวรรค์ชั้นดาวดึงส์.....	11
อิทธิพลจากงานจิตรกรรมไทยประเพณี	19
อิทธิพลจากภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยา.....	20
ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาลักษณะของจิตรกรรมสมัยอยุธยา.....	21
อิทธิพลทางด้านเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	26

บทที่ 3 กระบวนการในการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์.....	28
การประมวลความคิดจากข้อมูลเพื่อใช้ในการสร้างสรรค์.....	28
ขั้นตอนการศึกษา.....	28
ขั้นตอนการประมวลความคิดเชิงทัศนศิลป์.....	30
บทที่ 4 การพัฒนาและการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	44
การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์.....	44
การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	51
การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 1.....	51
การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 2.....	53
การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 3.....	55
การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 4.....	58
การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 5.....	61
ผลการวิจัย.....	64
บทที่ 5 บทสรุป.....	65
รายการอ้างอิง.....	67
ประวัติผู้เขียน.....	68

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 โลงไม้ที่ถ้าผีแมนโลงลงรัก ตั้งอยู่ใน อำเภอ ปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน	7
ภาพที่ 2 โลงศพธรรมดา.....	8
ภาพที่ 3 โลงศพฐาน 3 ชั้น ประดับมุก	8
ภาพที่ 4 โลงศพปรับอากาศลายนูน.....	9
ภาพที่ 5 โลงศพปรับอากาศยอดฉัตรลายประดับมุก.....	9
ภาพที่ 6 โลงศพครอบสีแดงแกะลายพิกลประดับกระจก	10
ภาพที่ 7 แผนผังแสดงตำแหน่งที่ศพนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์	12
ภาพที่ 8 จิตรลดาวันอุทยานในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์	12
ภาพที่ 9 ภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ	14
ภาพที่ 10 สวรรค์ชั้นดาวดึงส์.....	15
ภาพที่ 11 เหล่ามฆมาณพและชาวบ้านช่วยกันสร้างศาลาธรรม	17
ภาพที่ 12 นักสิทธิ์วิทยากร จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่สุวรรณาราม	22
ภาพที่ 13 เทพชุมนุม จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่สุวรรณารามจังหวัดเพชรบุรี	22
ภาพที่ 14 ประสูติ จิตรกรรมฝาผนังวัดเกาะแก้วสุทธาราม	24
ภาพที่ 15 ภาพเจดีย์ จิตรกรรมฝาผนังวัดเกาะแก้วสุทธารามจังหวัดเพชรบุรี.....	24
ภาพที่ 16 ภาพแสดงตำแหน่งการจัดองค์ประกอบของวิทยานิพนธ์	27
ภาพที่ 17 ภาพร่างผลงานช่วงวิทยานิพนธ์	31
ภาพที่ 18 ภาพร่างผลงานช่วงวิทยานิพนธ์	31
ภาพที่ 19 ภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1	32
ภาพที่ 20 ภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2	32
ภาพที่ 21 ภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3,4	33

ภาพที่ 22 ภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5	33
ภาพที่ 23 ภาพร่างตัดต่อ 3 มิติ ผลงานวิทยานิพนธ์	34
ภาพที่ 24 การยัดโครงไม้ให้ติดกับแผ่นกระดาษ	34
ภาพที่ 25 ประกอบชิ้นงานโลหะ	35
ภาพที่ 26 ทากาวลาเท็กซ์ก่อนปูผ้าดิบบนพื้นไม้	35
ภาพที่ 27 นำผ้าดิบมาปูบนแผ่นไม้	36
ภาพที่ 28 นำกาวลาเท็กซ์ทาบนผ้าและใช้ยางรีดพิมพ์มารีดให้ผ้าติดกับกาว	36
ภาพที่ 29 คั่วเม็ดมะขามเพื่อนำกาวเม็ดมะขามมาผสมกับดินสอพอง	37
ภาพที่ 30 ทาพื้นด้วยดินสอพองผสมกาวเม็ดมะขาม 3-4 รอบ	37
ภาพที่ 31 กวดด้วยขวดแก้วผิวเรียบเพื่อให้พื้นแน่นและเสมอกัน	38
ภาพที่ 32 ภาพอุปกรณ์ในการทำงาน	38
ภาพที่ 33 นำแบบร่างที่ขยายแล้วลงกระดาษไขและลอกลายลงชิ้นงาน	39
ภาพที่ 34 เก็บรายละเอียดด้วยเส้นดินสอสีแดง	39
ภาพที่ 35 ตัดเส้นด้วยสีแดงขาดพร้อมกับถมพื้นหลังโดยรวม	40
ภาพที่ 36 เขียนในส่วนของลายละเอียดตัวภาพ ลายผ้า และส่วนต่างๆ	40
ภาพที่ 37 เก็บในส่วนลายละเอียดของชิ้นงานโดยรวมทั้งหมด	41
ภาพที่ 38 ทายางมะเดื่อในส่วนที่จะปิดทองคำเปลว	42
ภาพที่ 39 ปิดทองคำเปลว	42
ภาพที่ 40 ตัดเส้นบนทองคำเปลวด้วยสีแดงขาด	43
ภาพที่ 41 ลายละเอียดของผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	43
ภาพที่ 42 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1	45
ภาพที่ 43 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2	46
ภาพที่ 44 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3	47
ภาพที่ 45 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4	48

ภาพที่ 46 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5.....	49
ภาพที่ 47 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6.....	50
ภาพที่ 48 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1	52
ภาพที่ 49 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1	52
ภาพที่ 50 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2	53
ภาพที่ 51 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2	54
ภาพที่ 52 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3	56
ภาพที่ 53 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3	57
ภาพที่ 54 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4	59
ภาพที่ 55 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4	60
ภาพที่ 56 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5	62
ภาพที่ 57 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5	63

บทที่ 1

บทนำ

ความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายผูกพันและเชื่อมโยงเรื่องราวกับวัฒนธรรมทางศาสนาพุทธมาอย่างช้านานโดยจะเห็นได้จากเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับเมืองสวรรค์และชาวสวรรค์ตามพุทธประวัติ จะเห็นได้ว่าเป็นความเชื่อที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และยังเป็นความเชื่อที่มีอยู่ในทุกวัฒนธรรมทั่วโลก แต่จะแตกต่างกันไปตามความเชื่อทางศาสนานั้นๆ จะเห็นได้จากการจัดพิธีศพที่มีความสอดคล้องไปกับความเชื่อทางศาสนา โดยส่วนมากจะเป็นการสวดแทรกคติธรรมในเรื่องของการทำความดี เมื่อสิ้นอายุไขแล้ว ก็จะไปสู่ในภพภูมิที่ดี ในศาสนาคริสต์จะเป็นดินแดนของพระเจ้า ดินแดนที่เป็นสุคติเป็นผลลัพธ์ที่ได้จากการทำบุญหรือทำความดี เมื่อทำความดีไว้มากในตอนที่เป็นมนุษย์ ผลบุญก็จะนำพาไปสู่ภพภูมิสุคติตามความเชื่อทางศาสนา แต่ถ้าเมื่อครั้งเป็นมนุษย์ทำบาปไว้มาก ผลจากการทำบาปก็จะส่งไปภพภูมินรกตามความเชื่อ คติความเชื่อนี้เป็นเหมือนสิ่งย้ำเตือนให้มุ่งเน้นทำแต่กรรมดี ตามคำสอนของศาสนาพุทธที่ว่า ทำดีได้ในสิ่งที่ดี ทำชั่วได้ในสิ่งที่ชั่ว แต่การจะให้มนุษย์ทั่วไปเข้าใจและเห็นในเรื่องของธรรมะบางครั้งเป็นสิ่งที่ยาก การมีวิธีการที่แสดงผลให้เห็นเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับภพภูมิสวรรค์ชั้นดาวดึงส์จึงเป็นสิ่งที่ล่อใจให้มนุษย์นั้นได้เห็นถึงความงดงามบนภพภูมินี้ เพื่อให้เข้าใจและเห็นถึงธรรมะ ตลอดจนวิธีปฏิบัติเพื่อมุ่งสู่ภพภูมิชั้นสูงสุดต่อไป

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พิธีศพทางศาสนาเป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่อยู่คู่สังคมไทยมาอย่างช้านาน การประกอบพิธีศพนั้นกระทำขึ้นเพื่อให้คนตายได้ไปสู่ภพภูมิที่เป็นภพภูมิที่ดี หรือสุคติ ตามความเชื่อของศาสนาพุทธ บุญและกรรมเป็นสิ่งนำพาไปสู่ภพภูมินั้นๆ เช่นเมื่อตอนมีชีวิตอยู่ได้ทำบุญไว้มาก เมื่อสิ้นสุดทางโลกแล้วก็จะได้ไปอยู่ภพภูมิสวรรค์ตามชั้นต่างๆ ที่ได้ทำผลบุญนั้น แต่หากทำกรรมชั่วก็ไปอยู่ภพภูมินรก ชุมต่างๆ ตามแต่ที่ได้สร้างกรรมไว้ ทั้งนี้ผลบุญและกรรมต่างๆ นั้นไม่มีใครอาจรู้ได้ว่าผู้ตายนั้นมีบุญมากน้อยเพียงใดและจะไปได้ถึงภพภูมิไหน ญาติของผู้เสียชีวิตก็ยอมบารอณาให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้น ไปสู่ภพภูมิที่ดี ไปสู่สุคติ แม้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วจะมีผลบุญหรือไม่ก็ตาม การจัดพิธีศพจึงเป็นสิ่งสุดท้ายที่คนเป็นจะอุทิศบุญกุศลให้คนตายได้ไปสู่ภพภูมิที่ดี หรือสู่สุคติ

จากที่กล่าวมาข้าพเจ้าเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ ชุดสุดศติ โดยการนำเอาเรื่องของโลกหลังความตายมาเกี่ยวโยงกับความเชื่อของเรื่องภพภูมิโดยเฉพาะในภพภูมิที่เชื่อได้ว่าเป็นภพภูมิที่ดี ที่ญาติคนตายนั้นพึงประสงค์ให้คนตายได้ไปสู่สุดศติ ข้าพเจ้าแสดงออกมาในรูปแบบของงานจิตรกรรมไทยภายใต้โครงสร้างรูปทรงใหม่ที่มีลักษณะคล้ายโลงศพ เพื่อสะท้อนถึงผลบุญที่ส่งผลต่อภพภูมิหลังความตายตามความเชื่อของศาสนา และยังสะท้อนให้เห็นถึงสัจธรรมของชีวิต ทำให้เห็นถึงความเป็นจริงบนโลกจากร่างกายที่มีชีวิตไปสู่อีกสภาวะหนึ่งที่ไม่มีชีวิต เป็นอีกสภาวะหนึ่งที่อยู่ในอีกภพภูมิที่กรรมย่อมส่งผลให้เป็นไปตามแต่บุญและกรรมที่ได้ทำก่อนที่จะจากโลกนี้ไป สิ่งเหล่านี้เป็นแรงบันดาลใจให้ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงาน ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบงานจิตรกรรมไทยประเพณีที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับโลกหลังความตายที่แสดงให้เห็นถึงผลของกรรมดีซึ่งส่งผลต่อภพภูมิอันเป็นสุดศติ ผ่านรูปทรงของโลงศพที่เป็นเสมือนจุดจบของชีวิต และเป็นจุดเริ่มต้นของอีกโลกหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

1. เพื่อสร้างสรรค์จิตรกรรมไทยแบบประเพณี ในแง่มุมของความดีที่คนเป็น อุทิศให้กับคนตาย ภายใต้โครงสร้างรูปทรงของโลงศพ
2. เพื่อสะท้อนความเชื่อทางศาสนาในเรื่องของภพภูมิหลังความตายให้เห็นผลเป็นรูปธรรม
3. เพื่อสื่อให้เห็นถึงคุณค่าความงามของจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ที่ได้กลับมาปรับใช้สู่ชุมชนในรูปแบบที่เหมาะสม และเป็นประโยชน์

แนวความคิดในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ข้าพเจ้าต้องการแสดงถึงความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับสุดศติภูมิที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับโลกของคนเป็นโดยมีรูปทรงโลงศพเป็นตัวแทนพื้นที่ที่ชีวิตหลังจากความตายไปสู่ภพภูมิที่เป็นสุดศติ ภายใต้โครงสร้างรูปทรงของโลงศพที่กำหนดเรื่องราวเกี่ยวกับสุดศติภูมิ แสดงให้เห็นถึงหลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับบุญกุศล ที่ญาติได้อุทิศสร้างให้แก่ผู้เสียชีวิตได้ไปสู่ภพภูมิที่ดี โดยสร้างสรรค์ผ่านรูปแบบงานจิตรกรรมไทย วิธีการดังกล่าวเป็นการสะท้อนมุมมองของผู้ที่สูญเสียต่อบุคคลอันเป็นที่รัก เพื่อให้ไปสู่ภพภูมิที่ดี และให้ผู้ชมผลงานเกิดการตระหนักในเรื่องของบุญและบาปมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการสร้างสรรค์

1. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา เป็นการแสดงออกถึงเนื้อหาเรื่องราวของภพภูมิโลกหลังความตาย โดยเฉพาะสุคติภูมิตามความเชื่อของศาสนาพุทธในเชิงบวก
2. ขอบเขตทางด้านสื่อ สร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีบนพื้นที่รูปทรงโลงศพ
3. ขอบเขตทางด้านเทคนิค สร้างสรรค์เป็นงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีบนพื้นกาวเม็ดมะขาม และ เขียนสีฝุ่นปิดทองคำเปลวในรูปแบบของงานจิตรกรรมไทยสมัยอยุธยา

ขั้นตอนวิธีการสร้างสรรค์

ในการสร้างสรรค์ผลงานชุด “สุคติ” ผู้สร้างสรรค์ได้ดำเนินการเรียบเรียงข้อมูล เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการสร้างสรรค์ผลงานของผู้สร้างสรรค์อย่างมีลำดับขั้นตอน โดยมีวิธีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากหนังสือและประสบการณ์ที่ได้รับ เกี่ยวกับแรงบันดาลใจจากพิธีงานศพต่าง ๆ และความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับภพภูมิของแต่ละชั้นเพื่อประกอบการวิจัย
2. ค้นคว้าและทดลองวัสดุ กระบวนการเทคนิคการสร้างสรรค์ในการสร้างรูปทรงของโลงศพ ประกอบกับงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี
3. สร้างสรรค์ผลงานโดยใช้เทคนิคงานจิตรกรรมไทยจัดองค์ประกอบการจัดวาง และวิเคราะห์ถึง รูปทรง เนื้อหา กระบวนการทางเทคนิค ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
4. ทำแบบร่างภาพและวิธีการนำเสนอ
5. เรียงลำดับขั้นตอนการสร้างสรรค์
6. สร้างสรรค์ผลงาน
7. จัดบันทึกปัญหา และวิเคราะห์ สรุปผลเพื่อพัฒนาผลงาน
8. จัดเตรียมนำเสนอผลงาน และแสดงนิทรรศการ

แหล่งข้อมูลที่น่ามาใช้ในการสร้างสรรค์

1. ศึกษาข้อมูลจากสถานที่จริง
  - 1.1 จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่สุวรรณารามจังหวัดเพชรบุรี
  - 1.2 จิตรกรรมฝาผนังวัดเกาะแก้วสุทธารามจังหวัดเพชรบุรี
2. ศึกษาข้อมูลจากตำราและเอกสาร

2.1 หนังสือสมุดภาพวัดใหญ่สุวรรณาราม

2.2 หนังสือไตรภูมิ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

อุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูล

- โทรศัพท์มือถือ
- กล้องถ่ายรูป
- โน้ตบุ๊ก

วัสดุในการร่างภาพ

- สมุดร่างภาพ
- อุปกรณ์เครื่องเขียน
- ภาพถ่าย
- หนังสือสมุดภาพวัดใหญ่สุวรรณาราม

อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์

- อุปกรณ์เครื่องเขียน
- ฟ้าดิบ
- ดินสอพอง
- กาวเม็ดมะขาม
- สีฝุ่น
- ทองคำเปลว
- กาวยางมะเดื่อ
- แผ่นไม้อัด
- อุปกรณ์การช่าง

บทที่ 2

ข้อมูลและอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

สุคติ = ทางดี , ทางสวรรค์ , ความสุข , ผลของบุญที่ส่งผลให้เกิดความสุขสบาย เพื่อสะท้อนแง่มุมทางศาสนาที่เชื่อกันว่าตายแล้วไปไหน ให้เกิดการพิจารณารูปธรรมในรูปแบบภพภูมิหลังจากที่ตายไปแล้ว และ เพื่อให้เห็นผลของกรรมดีว่าจะส่งผลในรูปแบบใดหลังจากที่ตายไป สิ่ง เหล่านี้ ก่อให้เกิดความสนใจพิเศษที่จะศึกษา ค้นคว้า หาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อที่จะเข้าถึง และเรียนรู้สุคติภพต่างๆ อันนำมาซึ่งองค์ความรู้ที่เพิ่มขึ้นและ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะสู่วิทยานิพนธ์

ที่มาของแนวความคิดและแรงบันดาลใจ

สุคติ ภูมิที่ไปเกิดแล้วมีความสุขความสบาย เรามักจะได้ยินคำว่า ขอให้วิญญาณไปสู่สุคตินั้นเป็นความหมายในเชิงบวกที่ให้กับผู้ล่วงลับไปแล้วไปอยู่ในภพภูมิที่ดี เป็นการแสดงเจตนารมณ์ที่ดีของคนที่มีชีวิตอยู่ส่งต่อให้กับคนที่เสียชีวิต เปรียบเสมือนเป็นการให้เกียรติครั้งสุดท้ายแก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ผ่านการจัดงานพิธีงานศพแบบไทยที่มีโลงศพอันเป็นเสมือนบ้านหลังสุดท้าย และยังเป็นจุดเริ่มต้นเข้าสู่ภพภูมิใหม่ เช่นสุคติภูมิ

ข้าพเจ้ามีความเชื่อและความสนใจในเรื่องของภพภูมิหลังความตาย อันเป็นความเชื่อเก่าแก่ของศาสนาพุทธและตกทอดมาถึงยุคปัจจุบัน ที่ว่าด้วยเรื่องของการทำดียอมได้ดี เมื่อตอนอยู่ในภพภูมิมนุษย์หากทำบุญไว้มาก ก็ส่งผลไปอยู่ในภพภูมิที่ดี หากทำชั่วก็จะส่งผลตรงกันข้ามคืออยู่ในภพภูมิของนรก

ด้วยความเชื่อ และ สภาพแวดล้อมที่ข้าพเจ้าเกิด และเติบโตในจังหวัดเพชรบุรีอันมีศิลปะจิตรกรรมที่แวดล้อมไปด้วยภาพเขียนฝาผนังสมัยอยุธยา จึงทำให้ข้าพเจ้าต้องการถ่ายทอดเรื่องราวภาพจิตรกรรมที่ว่าด้วยเรื่องของภพภูมิที่เป็นสุคติภูมิ หยิบยกความงามที่จากเดิมเคยอยู่บนฝาผนังวัดให้กลับมาสู่ชุมชน เพื่อเตือนสติและให้คติธรรมที่เกี่ยวกับโลกหลังความตายและดินแดน สุคติ

เพราะคนไทยนั้นถูกปลูกฝังให้โตมากับความเชื่อ เชื่อในโลกหลังความตาย แม้ผู้ล่วงลับจะมีบุญมากน้อยเพียงใด หรือบุญจะส่งผลให้ไปถึงภูมิสุคติหรือไม่ แต่สิ่งที่ญาติได้หวังไว้เป็นครั้งสุดท้ายแก่คนตาย นั่นคือ ขอให้ไป "สู่สุคติ"

อิทธิพลศิลปะบนโลศพ

ความเชื่อโลกหลังความตายถือเป็นจุดกำเนิดของโลศพที่ทั่วโลกใช้กันมา ความงามอันเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่างๆที่แตกต่างกันทั่วโลกก่อให้เกิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของโลศพได้เป็นอย่างดี ย้อนไปหลายพันปีก่อนคริสตกาล ชาวสุเมเรียนโบราณได้มีธรรมเนียมการฝังศพคนตายไว้ในตะกร้าที่สานจากกิ่งไม้เล็กๆ และมีการมัดร่างกายและศีรษะติดกับเท้าผู้ตาย เพราะเชื่อว่าจะสามารถป้องกันไม่ให้คนตายกลับมาหลอกหลอนได้ ซึ่งต่อมาก็ได้มีการออกแบบโลศพให้มีความมิดชิดมากขึ้น เริ่มมีการนำศพไปฝังลงในหลุมแล้วนำหินก้อนใหญ่มาวางทับเพราะเชื่อว่าการปิดปากหลุมจะกันวิญญาณและใช้หินเป็นสัญลักษณ์ของหลุมศพ ซึ่งต่อมาก็กลายเป็นป้ายหลุมศพในเวลาต่อมา

ส่วนในยุคสัมฤทธิ์ ได้มีการค้นพบว่าบางชนเผ่าได้ใช้ไม้ใหญ่ทั้งต้นมาขุดเป็นโพรงยาวให้มีขนาดใหญ่พอที่จะใส่ศพลงไปได้ จากนั้นใช้ไม้จากต้นเดียวกันทำฝาปิดโลศพ โดยธรรมเนียมการทำโลศพขุดได้สืบทอดกันมาถึงยุคกลาง และได้มีหลักฐานการค้นพบโลศพหลายแห่งในประเทศอังกฤษ รวมถึงการพบโลศพของพระเจ้าอาร์เธอร์ในปี 1191 อีกด้วย ต่อมาการออกแบบโลศพก็มีความรูปลักษณ์ที่เป็นมาตรฐานมากยิ่งขึ้น ทั้งมีการเพิ่มลวดลายประดับตกแต่งบนฝาโลง หรือรอบ ๆ โลศพ ตามแต่ฐานะและยศศักดิ์ หรือสร้างเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายแทนตัวบุคคล

สำหรับประเทศไทยมีวัฒนธรรมการใช้โลศพไม้มานานกว่า 2,000 ปี ซึ่งได้มีการค้นพบถ้ำผีแมนโลงลงรัก ที่ตั้งอยู่ใน อำเภอ ปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ถ้ำแห่งนี้แหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีการค้นพบโลงไม้มากกว่า 30 โลง สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีวัฒนธรรมการใช้โลงไม้มากกว่า 2,000 ปีมาแล้ว ตัวโลงศพไม้เหล่านี้ได้ถูกสร้างขึ้นด้วยฝีมือช่างที่มีความชำนาญ และประณีต ด้วยตัวโลงศพทำจากไม้สักทั้งต้น และคว้านเอาเนื้อไม้ ออกให้เป็นโพรงเพื่อที่จะใส่ศพลงไป มีการแกะสลักโลงศพเป็นรูปทรงเรขาคณิตสวยงาม

ภาพที่ 1 โลงไม้ที่ถ้ำผีแมนโลงลงรัก ตั้งอยู่ใน อำเภอ ปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ที่มา : Young Matter, ประวัติศาสตร์จากถ้ำ ไชยปริศนาหน้าตามนุษย์ยุคก่อน และโลงไม้เก่าแก่ที่
แม่ฮ่องสอน, เข้าถึงเมื่อ 19 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก www.thematter.co/science-tech/the-spirit-cave-northern-thailand/45722, 2018

โลงศพในยุคใหม่นั้นส่วนใหญ่ทำจากไม้ปาร์ติเกิล เป็นไม้วิทยาศาสตร์ที่มีส่วนประกอบจากขานอ้อย ฟางข้าว หรือ ฟางข้าวโพด เพื่อใช้ทดแทนไม้เนื้อแข็งอย่างเช่น ต้นยาง ต้นตะแบก ต้นหูควาย ที่หาได้ยากในปัจจุบัน ขั้นตอนการต่อโลงศพก็จะเริ่มต้นจากการตัดแผ่นไม้ให้ได้ขนาด และนำมาขึ้นโครง ประกอบเป็นรูปโดยใช้เครื่องยิงตะปูลม ติดขาตรงหัวมุมทั้ง 4 ด้านแล้วนำสีขาวมาทาบุภายในด้วยพลาสติกกันซึมก็จะสามารถนำไปใช้ได้ทันที โดยจะเรียกโลงประเภทนี้ว่า โลงศพธรรมดา แต่ปัจจุบันก็มีรูปแบบโลงศพที่ตกแต่งสวยงามตามกำลังซื้อของผู้ที่ต้องการนำไปใช้ใส่ศพ การตกแต่งและการใช้งานนั้นก็แบ่งโลงศพไทยแต่ละประเภทออกไปดังนี้

1. โลงศพธรรมดา ลักษณะเป็นโลงทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าทาด้วยสีขาวยและบุด้วยผ้าพลาสติก เพื่อป้องกันการรั่วซึม

ภาพที่ 2 โลงศพธรรมดา

ที่มา : Suriya Funeral, **หีบศพธรรมดา**, เข้าถึงเมื่อ 19 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก www.suriya-funeral.com/หีบศพธรรมดา/

2. โลงศพแบบมีฐาน 2-3 ชั้น ลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมแบบเดียวกับโลงธรรมดาแต่จะมีฐานเพิ่มขึ้นมา 2 ชั้นบ้าง 3 ชั้นบ้าง เพื่อยกโลงให้สูงแลดูสง่า

ภาพที่ 3 โลงศพฐาน 3 ชั้น ประดับมุก

ที่มา : Suriya Funeral, **ประเภทของโลง**, เข้าถึงเมื่อ 19 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก www.suriyafuneral.com/ประเภทของโลง/

3. โลงศพปรับอากาศ หรือโลงเย็น ลักษณะเป็นโลงสีเหลี่ยมผืนผ้า มีความพิเศษสามารถรักษา สภาพศพด้วยความเย็น นิยมซื้อเพื่อบริจาควัด สามารถนำไปใช้เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

ภาพที่ 4 โลงศพปรับอากาศลายนูน

ที่มา : Suriya Funeral, **ประเภทของโลง**, เข้าถึงเมื่อ 19 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก www.suriyafuneral.com/ประเภทของโลง/

4. โลงศพยอดฉัตร ลักษณะเป็นโลงศพสี่เหลี่ยมที่มียอดฉัตร 8-9 ชั้น บนยอดตกแต่งด้วย เทพเทวดา

ภาพที่ 5 โลงศพปรับอากาศยอดฉัตรลายประดับมุก

ที่มา : โลงเย็นไฮเทค, **โลงเย็นไฮเทค**, เข้าถึงเมื่อ 19 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก www.โลเย็นไฮเทค.com/product/

5. โลงศพครอบ ลักษณะเป็นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านนอกทำจากไม้หรือวัสดุอื่นที่มีความทนทานประดับตกแต่งด้วยลวดลาย ส่วนด้านในจะเป็นโลงธรรมดาที่บุผ้าพลาสติกกันการรั่วซึมไว้อย่างดี

ภาพที่ 6 โลงศพครอบสีแดงแกะลายพิกุลประดับกระจก

ที่มา : Suriya Funeral, **หีบทองครอบสีแดงแกะลายพิกุลประดับกระจก**, เข้าถึงเมื่อ 19 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก www.suriyafuneral.com/หีบทองครอบสีแดงแกะลายพิกุลประดับกระจก/

การประดับตกแต่งโลงศพนั้นสามารถทำได้หลายแบบขึ้นอยู่กับความต้องการที่จะสร้างสรรค์ออกมา โดยปกติของโลงศพทั่วไปจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนประกอบหลักนั่นคือ ส่วนยอด ส่วนตัวโลง และส่วนฐาน โดยส่วนยอดนั้นจะมีหรือไม่มีก็ได้ นิยมทำยอด 8-9 ชั้น และมีเทพเทวดาอยู่บนสุดของยอด ส่วนต่อมาเป็นเหมือนหัวใจหลักนั่นคือตัวโลงศพจะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า และส่วนประกอบสุดท้ายคือฐาน โดยทั่วไปที่นิยมจะทำตั้งแต่ 1-3 ชั้น หรือบางครั้งก็ทำมากกว่าแต่ไม่พบมากนัก ด้านลวดลายประดับนั้นจะมีตั้งแต่ การประดับมุก ลายทอง ลายนูน เป็นตัวเทพดาพนมมือบ้างหรือจะเป็นลวดลายประดับอย่างเดี่ยวบ้าง แต่ทั้งหมดโดยรวมลวดลายต้องเป็นไปแบบเดียวกัน เช่น โลงศพมียอดฉัตรมีโลงศพ มีฐาน ลวดลายประดับก็จะสัมพันธ์กันทั้งหมดตั้งแต่ฉัตรลงมาถึงฐานโลง จะไม่มีการข้ามกระโดดลวดลายไปมา เพราะจะทำให้ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

อิทธิพลจากความเชื่อในภพภูมิสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เป็นผืนแผ่นดินแรกที่เกิดขึ้นในโลกหลังจากโลกนี้ถูกทำลายด้วยน้ำเมื่อน้ำจวดลงแผ่นดินผืนแรกที่โผล่ขึ้นก่อนแผ่นดินอื่นๆ ก็คือยอดเขาสิเนรุ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

สวรรค์ชั้นนี้เป็นเหมือนแดนสุขาวดี ซึ่งเป็นที่สถิตอยู่ของปวงเทพยดาชาวฟ้า มีเทพผู้เป็นอธิบดีมหัศจรรย์รวม 33 องค์ โดยมีพระอินทร์เป็นผู้ปกครอง สวรรค์ชั้นนี้อยู่เหนือจาตุมหาราชิกาขึ้นไปอีก 336,000,000 วา อยู่บนยอดเขาพระสุเมรุ เป็นที่อยู่ของพระอินทร์ มีช้างเอราวัณ สูง 1,200,000 วา มีเศียร 33 เศียร

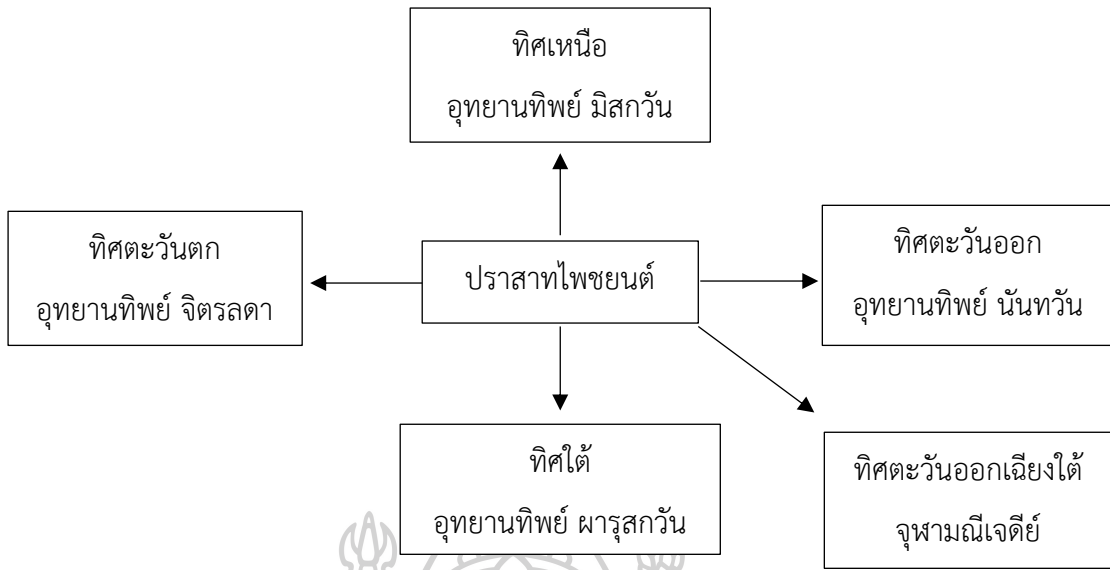
สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีอาณาเขตกว้าง 8,000,000 วา มีเมืองชื่อไตรตรึงษ์ มีประตู 1,000 ประตู มีกำแพงแก้วล้อมเมือง ทุกประตูมียอดปราสาทแก้วประดับงามวิจิตรพิสดาร เวลาเปิดปิดประตูมีเสียงดังไพเราะราวกับดนตรี กลางนครไตรตรึงษ์มีปราสาทไพชยนต์ รูปทรงสูงมีรัศมีสดดรั้งเด่น เพราะประดับไปด้วยแก้ว 9 ประการ จากกลางปราสาทไพชยนต์รอบด้านประกอบไปด้วยสวนอุทยานทิพย์ทั้ง 4 ทิศ ได้แก่

1. ทิศตะวันออก มีสวนอุทยานทิพย์ชื่อ นันทวัน มีอาณาเขต 800,000 วา มีกำแพงแก้วล้อมรอบ มีปราสาทแก้วเหนือประตูทุกประตู อุทยานสมบัติทิพย์ มีต้นโสมออกดอกมาก มีสระใหญ่ชื่อ นันทาโบกขรณี น้ำใสเหมือนแก้วอินทนิล (สีฟ้าเข้ม) มีแท่นแก้ว 2 แท่น ชื่อ นันทปรีธิปาสาน และ จุลนันทาปรีธิปาสาน มีกำแพงล้อมรอบไปด้วยทองคำ มีปราสาทแก้ว อาณาเขต 600,000 วา เวลาลมพัดได้ยินเสียงราวกับฆ้องกลองแตรสังข์ที่เทวดาบรรเลงในชั้นฟ้า

2. ทิศใต้ มีสวนอุทยานทิพย์ชื่อ ภารุสกัน (ภารุสกัน) อาณาเขต 5,600,000 วา มีกำแพงแก้วและปราสาทเหนือประตู มีสระใหญ่ชื่อ ภัทธาโบกขรณี สุภัทธาโบกขรณี ริมฝั่งสระมีหินแก้ว 2 ก้อนลักษณะอ่อนนุ่ม ชื่อเดียวกับสระ

3. ทิศตะวันตก มีสวนอุทยานทิพย์ชื่อ จิตรลดา อาณาเขต 400,000 วา มีสระจิตรลดาโบกขรณี และจุลจิตรลดาโบกขรณี มีแผ่นหินแก้วชื่อ จิตรปาสาน

4. ทิศเหนือ มีสวนอุทยานทิพย์ชื่อ มิสกวัน มีต้นไม้ดอกไม้งามราวกับตกแต่งไว้ มีกำแพงแก้วและยอดปราสาททุกประตู อาณาเขต 40,000 วา มีสระใหญ่ชื่อ ธรรมาโบกขรณี และสุธรรมาโบกขรณี มีแผ่นดินแก้วชื่อ ธรรมาปรีธิปาสาน และ สุธรรมาปรีธิปาสาน

ภาพที่ 7 แผนผังแสดงตำแหน่งทิศบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ภาพที่ 8 จิตรลดาวันอุทยานในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ที่มา : สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงศรีอยุธยา เลขที่ 6 , ใน สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงศรีอยุธยา-ฉบับกรุงธนบุรี เล่ม 1, กรมศิลปากรจัดพิมพ์ พ.ศ.2542, เข้าถึงเมื่อ 19 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก www.today.line.me/th/v2/article/EKvr3P

บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ยังมี ปุชนียสถาน อีกแห่งหนึ่งอยู่นอกเมืองออกไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ คือ พระจุฬามณีเจดีย์ มีความสูงถึง 80,000 วา องค์เจดีย์เป็นแก้วอินทนิล ส่วนตั้งแต่กลางองค์เจดีย์ขึ้นไปถึงยอดเป็นทองคำประดับด้วยแก้วเจ็ดประการ พระเจดีย์ล้อมรอบไปด้วยกำแพงทอง ปักธงและฉัตรสีต่างๆ เป็นเงิน ทอง หรือสีดำ แดง เหลือง ขาว เขียว ตามแต่สีของแก้วที่ผูกไว้ บรรดาเทวดาทิ้งหลายจะนำเครื่องดนตรีดีดสีตีเป่ามาบรรเลงบูชาถวายพระเจดีย์ไม่เว้นวัน รวมถึงประอินทร์ พร้อมด้วยเหล่าเทพยดานางฟ้าบริวาร ก็จะเสด็จไปนมัสการพระเจดีย์ทุกวัน และนำข้าวดอกดอกไม้ธูปเทียน เครื่องหอม ประทีป นำมาบูชา รวมถึงกระทำประทักษิณรอบพระเจดีย์เสมอ

ในพุทธศาสนาเถรวาท พระจุฬามณีเจดีย์มีความสำคัญเพราะเป็นที่ประดิษฐาน พระธาตุถึงสองรายการ

หนึ่งคือเมื่อพระโพธิสัตว์เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกผนวช ทรงใช้พระขรรค์ตัดพระเมาลีออกแล้วโยนขึ้นไปประกาศเสียงสัจธรรมอริยธรรมว่าหากพระองค์จะได้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ขอให้ผมลอยค้างอยู่ในอากาศ พระอินทร์เมื่อได้รับรู้ถึงสัจธรรมอริยธรรมจึงเอาผอบแก้วอัญเชิญพระเมาลีไปสถาปนาเป็นพระจุฬามณีเจดีย์บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

อีกคราวหนึ่งคือภายหลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว มีการถวายพระเพลิงพุทธสรีระตามแบบอย่างพระเจ้าจักรพรรดิ จนนำไปสู่การแย่งชิงพระบรมสารีริกธาตุ ปรากฏว่าโทณะพราหมณ์ซึ่งอาสารับหน้าที่แบ่งพระธาตุให้แก่ราชาจากแคว้นต่างๆอย่างยุติธรรม แต่ตนเองกลับลักลอบฉวยเอาพระเขี้ยวแก้วข้างขวา (ฟันเขี้ยวบนข้างขวา) เหน็บซ่อนไว้ในมวยผมเพื่อหวังจะเอามานบูชาส่วนตัว พระอินทร์เล็งเห็นว่าการกระทำของโทณะพราหมณ์นั้นไม่ควร จึงเหาะไปแอบขมายแล้วอัญเชิญพระเขี้ยวแก้วใส่ผอบทองคำนำไปไว้ในพระจุฬามณีเจดีย์

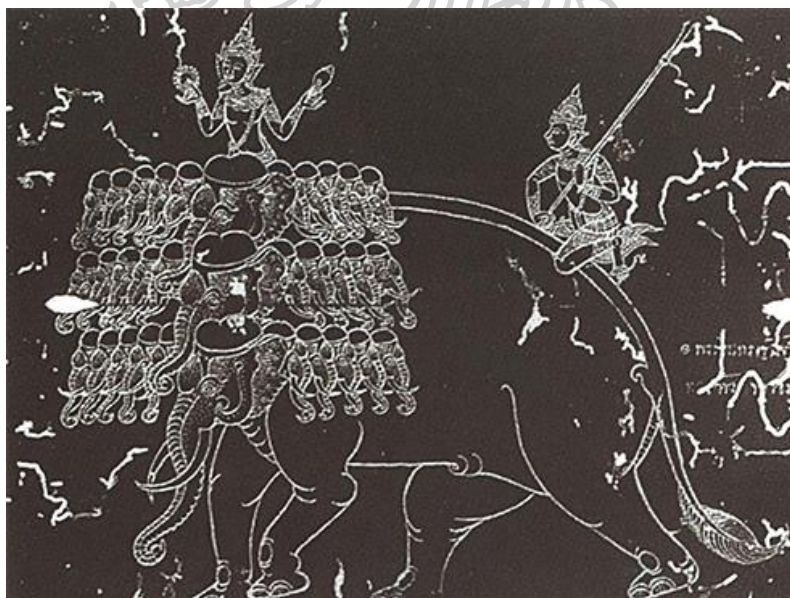
พระจุฬามณีเจดีย์ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของคนไทยจะนับถือกันว่าพระจุฬามณีองค์นี้ถือเป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุอันแท้จริง จึงเกิดเป็นคติกันว่าเมื่อคนเจ็บหนักใกล้ตาย หรือตลอดจนเมื่อแต่งงาน ให้พนมมือถือกรวยดอกไม้ธูปเทียนติดตัวไว้ เพื่อจะได้ไปนมัสการพระจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์อันเป็นภพสุคติของผู้ล่วงลับ ธรรมเนียมนี้ถือปฏิบัติกันทั้งในราชสำนักที่เรียกว่าเป็นธรรมเนียมหลวง รวมไปถึงจนถึงชาวบ้านราษฎรทั่วไป

ส่วนตำนานที่เกี่ยวกับข้างเอราวัณนั้นก็กล่าวไว้ว่าอยู่หลายสำนวนหลายคัมภีร์ บางตำนานก็ว่าพระอิศวรได้ประทานข้างเอราวัณให้เป็นข้างทรงของพระอินทร์ บ้างก็ว่าข้างเอราวัณนั้นเป็นเทพบุตรอยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เมื่อพระอินทร์ไปไหน เทพบุตรเอราวัณก็จะแปลงกายเป็นข้างเผือกสี่ขาชื่อ

เอราวัณ ในคัมภีร์วิษณุปุราณะของศาสนาฮินดูกล่าวว่า ช้างเอราวัณเป็นหนึ่งในสิ่งวิเศษที่เกิดขึ้นเมื่อคราวเหตุการณ์กวนเกษียรสมุทร

เอราวัณเป็นช้างที่มีรูปร่างสูงใหญ่เหมือนภูเขา ผิวกายเผือกม่วงเป็นช้างที่มีพลังมาก ถือเป็นเจ้าแห่งช้างทั้งหลายในคัมภีร์มหาภารตะ ส่วนในคัมภีร์ไตรภูมิโกธา ได้พรรณนาความใหญ่โตของช้างเอราวัณไว้อย่างละเอียดพิสดารมาก ซึ่งก็จะสรุปได้ว่าช้างเอราวัณเป็นช้างที่มีขนาดใหญ่โตมาก ผิวกายสีขาว มีเศียร 33 เศียร ในงานจิตรกรรมนิยมเขียนแค่ 3 เศียร แต่ละเศียรมีงา 7 งา แต่ละงายาว 4,000,000 วา ในแต่ละงามีสระโบกขรณี 7 สระ แต่ละสระก็จะมีกอบัว 7 กอแต่ละกอมีดอกบัว 7 ดอก แต่ละดอกมีกลีบบัว 7 กลีบ และแต่ละกลีบมีริดาฟ่อนราวอยู่ 7 องค์กร แต่ละองค์กรมีบริวารอยู่อีก 7 นาง

บทบาทและหน้าที่อันสำคัญยิ่งของช้างเอราวัณ คือ เป็นพาหนะที่นำพระอินทร์ไปยังสถานที่ต่างๆ ทั้งบนสวรรค์และโลกมนุษย์ เพื่อดูแลทุกข์สุขของชาวมนุษย์โลก และยังเป็นช้างศึกให้พระอินทร์ออกไปทำการรบกับพวกอสูร ทำหน้าที่ดูแลโลกทางด้านตะวันออกควบคู่กับพระอินทร์ เนื่องด้วยพระอินทร์เป็นหัวหน้าเทพคอยควบคุมดูแลดินฟ้าอากาศ

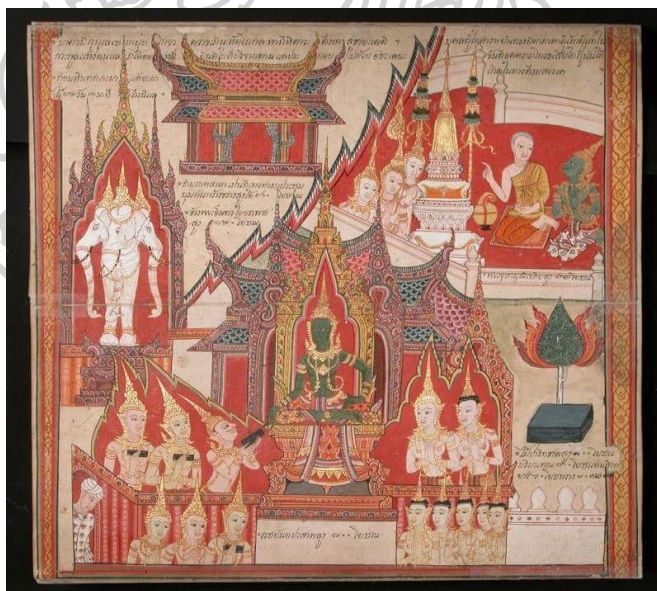

ภาพที่ 9 ภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ

ที่มา : พิพิธภัณฑสถานช้างเอราวัณ, ตำราภาพเทวรูปไสยศาสตร์, เข้าถึงเมื่อ 19 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก www.erawanmuseum.com/history/

เรื่องราวในวรรณคดีอิงพุทธศาสนา มหาकाพย์เทวภูมิชั้นที่ 2 กามนิต - วาสิณฐี ภาคสวรรค์ นอกเมืองดาวดึงส์ออกไปมีอุทยานใหญ่แห่งหนึ่งชื่อ ปุณทริกวัน มีกำแพงล้อมรอบทั้ง 4 ด้าน กลางสวนมีไม้ทองเหลืองใหญ่ต้นหนึ่งเป็นไม้ทิพย์ชื่อว่า ปาริชาติ ต้นปาริชาตนี้จะมีดอกบานครั้งหนึ่งต่อเมื่อครบ 100 ปี และขณะที่ดอกปาริชาตนี้บานจะมีรัศมีเรืองไปไกลถึง 800,000 วา เมื่อลมพัดไปทิศใด ก็จะมีกลิ่นหอมฟุ้งไปทิศนั้นไกลแสนไกล กลิ่นหอมนั้นจะอบอวลอยู่ทั่วบริเวณสวรรค์ชั้นนี้นานเท่านาน กล่าวกันว่ายามใดที่ออกดอกจะมีเหล่าเทพบุตรเทพธิดามาเล่นสนุกสนานใต้ต้นปาริชาตนี้เป็นจำนวนมาก กลิ่นปาริชาตที่ไชโยโรยรินมาต้องเทพบุตรเทพธิดาองค์ใดก็จะช่วยให้ระลึกชาติได้อย่างอัศจรรย์

การระลึกชาติ และ ต้นปาริชาตนั้น ตามคัมภีร์อิงตามพุทธศาสนาได้กล่าวถึงความสำคัญของปาริชาต ให้เป็น 1 ใน 5 ของดอกไม้สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งประกอบด้วย ปาริชาติ กัลปพฤกษ์ มณฑารพ หริจันทร และสันดาน เมื่อดอกปาริชาตผลิดอกบานเต็มที่จะแผ่รัศมีไปไกล เหล่าเทวดา นางฟ้าหากได้กลิ่นดอกปาริชาตก็จะสามารถระลึกชาติเมื่อครั้งที่เกิดเป็นมนุษย์ในชาติภพต่างๆ ได้หลายร้อยชาติ

ภาพที่ 10 สวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ที่มา : สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงธนบุรี, เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก www.facebook.com/44299307558/posts/774163116110551/

ตามตำนานว่าด้วยผู้ที่ปรารถนาจะเกิดเป็นพระอินทร์ ในอดีต มหมาณพเป็นจิตอาสาผู้ที่มีความดีด้วยใจ นอกจากทำหมู่บ้านของตนให้เป็นสถานที่รื่นรมย์แล้ว มหมาณพยังรณรงค์ให้ชาวบ้านรักษาศีลเอื้อเพื่อเอื้อแผ่แบ่งปันให้กันอีกด้วย และการทำงานจิตอาสาของมหมาณพยังทำให้เกิดอานิสงส์แรงกล้า ส่งให้ภายหลังได้เป็นท้าวสักกะผู้เป็นพระอินทร์

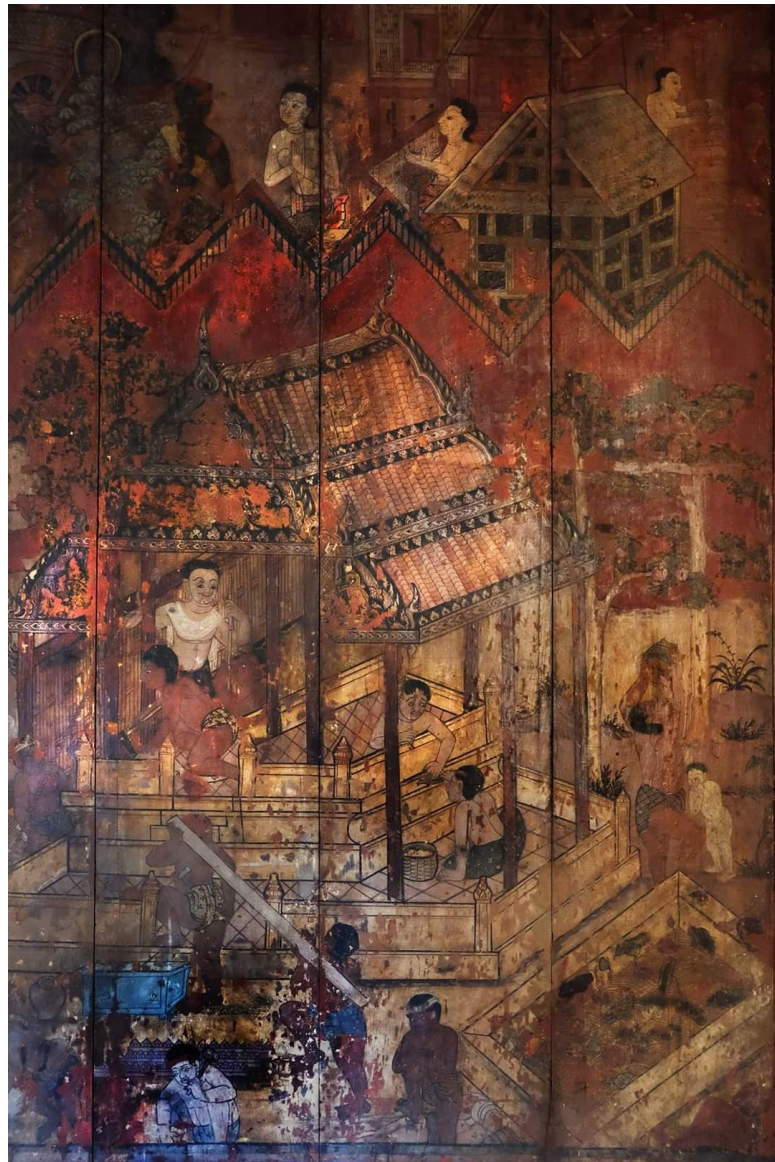
มหมาณพเป็นคนแห่งหมู่บ้านอจลคาม มหมาณพรักในระเบียบวินัย รักความสะอาด เมื่อมาทำงานส่วนรวมของหมู่บ้านแล้ว ก็จะมีการจัดให้ที่ทำงานนั้นมีความสะอาดเรียบร้อย ทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในเขตของตนจนเป็นที่น่าสดชื่นรื่นรมย์ เมื่อคนอื่นเห็นบริเวณที่มหมาณพทำก็ขับให้เขาพ้นไปจากที่ เพื่อตนเองจะได้ใช้แทนโดยสะดวก ฝ่ายมหมาณพก็ย้ายออกไปโดยไม่โกรธ แต่มุ่งไปจัดการสถานที่อื่นให้เป็นที่รมณีย์แทน

เหตุการณ์เป็นแบบนี้อยู่หลายครั้ง มหมาณพก็ไม่โกรธแต่กลับเป็นสุขที่ทำให้คนเหล่านี้มีความสุข เพราะความสุขนี้เป็นผลจากการกระทำของมหมาณพเอง การกระทำของมหมาณพจึงนับเป็นผลบุญ คราวหนึ่งมีชาวบ้านใกล้เคียงมาเจอและถามมหมาณพว่าไปทำอะไรมาถึงได้ดูเป็นสุข มหมาณพตอบว่า ไปทำบุญ ชำระทางสวรรค์ ชาวบ้านคนนั้นก็เห็นดีด้วยจึงขอร่วมเป็นคณะ จิตอาสา และต่อมาก็ขยายวงกว้างรวบรวมได้ถึง 33 คน

เมื่อมีคนมาทำจิตอาสาที่จะทำความดีมากขึ้น กิจกรรมจิตอาสาที่ขยายขึ้น นอกจากงานพัฒนาหมู่บ้านแล้ว ยังมีการสร้างศาลา ขุดสระน้ำ ลอกคูคลอง ทำสะพาน ไม่เพียงแต่ด้านกายภาพเท่านั้น ในแง่ของจิตใจก็มีคนนับถือเชื่อฟัง มีการแนะนำชักชวนให้ชาวบ้านเอื้อเพื่อเอื้อแผ่กัน และถือศีล 5 รักษาศีล เมื่อละจากทางโลกไปแล้วด้วยบุญต่างๆที่ส่งผลให้มหมาณพเกิดเป็นพระอินทร์ และชาวบ้านจิตอาสาที่เกิดเป็นเทวดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

การเกิดบนภพภูมิสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ของมนุษย์ตามความเชื่อของศาสนาพุทธ ทำได้โดยเมื่อครั้งที่เป็นมนุษย์ได้ทำบุญเพียงเพราะเห็นว่าการทำบุญนั้นเป็นสิ่งดีงาม เป็นสิ่งที่ควรทำ ทำแล้วก็จะสั่งสมบุญ เมื่อละจากโลกมนุษย์ก็จะเกิดบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์¹

¹ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), ทำบุญพื้นฐานคือทำหมู่บ้านให้เป็นรมณีย์, กรุงเทพฯ: ผลิตธรรม, 2562

ภาพที่ 11 เหล่ามฆมาณพและชาวบ้านช่วยกันสร้างศาลาธรรม

ที่มา : ฐานข้อมูลศิลปกรรมในประเทศไทย, จิตรกรรมฝาผนังหอไตรวัดระฆังโฆสิตาราม, เข้าถึงเมื่อ 21 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก www.sac.or.th/databases/thaiarts/artwork/328

การทำบุญเพื่อไปสู่ภภูมิสวรรค์ในชั้นต่างๆ

1. ผู้ที่ให้ทานเพราะหวังผลของท่านคือว่าให้ทานเพื่อจะได้ไปเกิดในสวรรค์ มีความหวังมีโลภะ แล้วจึงให้ทานกับสมณะ พราหมณ์ ผู้ขอทั้งหลายเมื่อบุญนี้ให้ผลก็ทำให้เกิดในสวรรค์ชั้นที่ 1 คือเกิดในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา
2. ผู้ที่ให้ทานไม่ได้หวังผลของบุญว่าจะไปเกิดในสวรรค์ ไม่มีความต้องการผลของบุญจึงให้เหมือนข้อแรก แต่ให้ทานเพราะคิดว่า การให้ทานเป็นการทำความดี จึงให้ทานด้วยผลของบุญนั้นก็ทำให้เกิดในสวรรค์ชั้นที่ 2 คือ ดาวดึงส์
3. ผู้ที่ให้ทานไม่ได้หวังผลของบุญไม่ได้คิดว่าท่านเป็นการดีจึงให้ แต่ให้ทานเพราะคิดว่า ปูย่า ตายาย บิดา มารดาเคยให้มา เราไม่ควรทำให้เสียประเพณีนี้ ก็ทำให้เกิดในสวรรค์ชั้นที่ 3 คือ สวรรค์ชั้น มายา
4. ผู้ที่ให้ทานเพราะคือว่า เราหุงหากินเองได้ แต่คนอื่น รวมทั้งสมณะ พราหมณ์ หุงหากินเองไม่ได้จึงให้ทานเพราะผลของบุญนี้จึงไปเกิดในสวรรค์ชั้นที่ 4 ดุสิต
5. ผู้ที่ให้ทานเพราะคิดว่า ฤๅษีต่างๆในอดีตกาลเป็นผู้จำแนกแจกทาน เราก็ควรเป็นผู้จำแนกแจกทานเหมือนบุคคลเหล่านั้นจึงให้ทานด้วยผลของบุญนั้น ทำให้เกิดในสวรรค์ชั้น นิมมานรดี สวรรค์ชั้นที่ 5
6. ผู้ที่ให้ทานเพราะคิดว่า เมื่อเราให้แล้วยอมทำให้เกิดความปลื้มใจเกิดปีติโสมนัสในการให้ทานจึงให้ทานเพราะผลของบุญจึงทำให้เกิดในสวรรค์ชั้นที่ 6 ชั้นปรนิมิตตสวรรค์
7. ผู้ที่ให้ทานเพื่อประดับปรุงแต่งจิต คือปรุงแต่งจิตด้วยสมณะ และ วิปัสสนา โดยที่ขณะที่ให้ทานสติและปัญญาเกิดระลึกว่าขณะที่ให้ทานเป็นสภาพธรรมใช่เรา ขณะนั้นชื่อว่าให้ทานปรุงแต่งจิตเป็นการให้ทานอันประเสริฐสูงสุดถึงการดับกิเลสได้

อิทธิพลจากงานจิตรกรรมไทยประเพณี

จิตรกรรมไทยประเพณี รากฐานมาจากพุทธปรัชญาและความศรัทธาของครุช่างโบราณที่มีต่อพระพุทธศาสนา มีความพิเศษอยู่ที่ความละเอียด ความประณีต นิยมเขียนบนฝาผนังภายในอาคารที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาและอาคารที่เกี่ยวกับบุคคลชั้นสูง เช่น โบสถ์ วิหาร พระที่นั่ง วัง จิตรกรรมไทยนิยมเขียนด้วยสีฝุ่น เนื้อหาที่นิยมเขียนจะเกี่ยวกับพุทธประวัติ ทศชาติชาดก ไตรภูมิ วรรณคดีชีวิตไทย และพงศาวดารต่าง ๆ ลักษณะงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีเป็นศิลปะ แบบอุดมคติ (Idealistic) แสดงเรื่องราวที่กึ่งลึกลับมหัศจรรย์ ระบายสีเรียบแบน มีการตัดเส้น และปิดทองคำเปลวประดับตกแต่งตามเครื่องทรงเป็นภาพ 2 มิติ ให้ความรู้สึกเพียงด้านกว้างและยาว ไม่มีความลึก ไม่มีการใช้แสงและเงาเข้ามาประกอบ ลักษณะของสีที่ใช้โดยรวมจะเป็นไปตามยุคตามสมัย เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทยในสมัยอยุธยา จะใช้สีค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่จะใช้โครงสีโดยรวมออกสีแดง และมีสีอื่นประกอบเพียงไม่กี่สี ช่างจะเรียกสีกลุ่มนี้ว่า กลุ่มสีเบญจรงค์ ส่วนภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์จะใช้สีมากขึ้นเพราะมีสีที่ได้มาจากต่างประเทศ เช่น จีน ญี่ปุ่น ยุโรป โทนของสีจะเป็นลักษณะที่เข้มและมีด เพื่อให้ตัวภาพนั้นมีความเด่นยิ่งขึ้น การแสดงออกทางอารมณ์ของเรื่องราวในภาพ นอกจากจะแสดงด้วยสีเส้นต่างๆ ยังสามารถแสดงออกมาด้วยท่าทาง ขององค์ประกอบในภาพ เช่น ตัวภาพพระนาง สัตว์ หรือลักษณะการวางองค์ประกอบของกลุ่มตัวภาพ เช่น กองทัพช้าง ม้า หรือลักษณะของเทวดานางฟ้า นางรำต่างๆ ได้อีกด้วย ลักษณะการแสดงท่าทางยังช่วยทำให้ผู้ดูเกิดความรู้สึกไปตามเรื่องราวเนื้อหาได้²

² มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 13 เรื่องที่ 4 จิตรกรรมไทย จิตรกรรมและศาสนา, เข้าถึงได้จาก www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=13&chap=4&page=t13-4-infodetail02.html

อิทธิพลจากภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยา

ข้าพเจ้าเติบโตในจังหวัดเพชรบุรีที่แวดล้อมไปด้วยศิลปวัฒนธรรม อันเป็นสกุลช่างที่ตกทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยจะเห็นหลักฐานทางโบราณคดีได้จากวัดใหญ่สุวรรณาราม และวัดเกาะแก้วสุทธาราม ที่เป็นภาพเขียนจิตรกรรมบนฝาผนัง สะท้อนให้เห็นถึงความรุ่งเรืองในอดีต และหล่อหลอมข้าพเจ้าให้เกิดความศรัทธาในพุทธศิลป์ เกิดเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบศิลปะจิตรกรรมสมัยอยุธยา

ศิลปะสมัยอยุธยา เป็นศิลปะที่สร้างขึ้นในอาณาจักรของอยุธยาช่วงพุทธศตวรรษที่ 19-24 ซึ่งมีศิลปะแขนงต่างๆมากมาย ศิลปกรรมเหล่านี้จะมีรูปแบบที่คล้ายกัน แต่จะมีวิวัฒนาการไปตามสภาพบ้านเมืองที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง

1. ศิลปะอยุธยาตอนต้น พ.ศ.1893-2031 จะมีลักษณะที่เริ่มต้นสร้างตามประเพณีนิยมที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอาณาจักรใกล้เคียง
2. ศิลปะอยุธยาตอนกลาง พ.ศ. 2032-2170 ถึงเป็นยุคที่ศิลปะอยุธยานั้นเริ่มแสดงรูปแบบที่เป็นของตนเองขึ้นมา
3. ศิลปะอยุธยาตอนปลาย พ.ศ. 2173-2310 เป็นยุคที่ศิลปะอยุธยามีความเด่นชัดมากที่สุด มีลักษณะเฉพาะที่มากขึ้น และเป็นต้นแบบจนมาถึงยุคของกรุงรัตนโกสินทร์

ช่วงหลวงในสมัยอยุธยาที่ใช้ฝีมือในการสร้างสรรค์งานจิตรกรรม สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธา และความเชื่อในศาสนาพุทธ โดยจะเห็นได้จากผนังพระอุโบสถ พระวิหาร หรือสมุดภาพสีที่ช่างสมัยอยุธยาเลือกใช้จะเป็นสีฝุ่น ที่มีความสดใสแบบธรรมชาติ โดยจุดเด่นของงานจิตรกรรมสมัยอยุธยานั้นคือการเว้นพื้นดินสอพองให้เห็น จะไม่มีการลงสีพื้นหลังเป็นบรรยากาศแบบสมัยรัตนโกสินทร์ แต่จะใช้วิธีการตัดเส้นและถมพื้น

ภาพจิตรกรรมฝาผนังในสมัยอยุธยาที่หลงเหลือและคงอยู่โดยสมบูรณ์ที่สุดนั้นคือภาพจิตรกรรมที่วัดใหญ่สุวรรณาราม และวัดเกาะแก้วสุทธาราม จังหวัดเพชรบุรี ด้วยตัวเมืองเพชรบุรีนั้นในอดีตเคยเป็นหัวเมืองสำคัญ และอยู่ห่างออกไปจากกรุงศรีอยุธยา เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเกิดการศึกสงคราม ภาพเขียนจิตรกรรมที่อยู่ห่างเมืองหลวงออกไปจึงเหลือรอดมาสู่คนรุ่นหลัง และคงความสมบูรณ์ได้อย่างที่สุด

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาลักษณะของจิตรกรรมสมัยอยุธยา

จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่สุวรรณารามจังหวัดเพชรบุรี เป็นจิตรกรรมที่เขียนขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย มีลักษณะที่เป็นการเขียนแบบอย่างของช่างหลวง เพราะมีการวางแผนในการเขียน โดยการร่างภาพทั้งหมดด้วยเส้นสีแดงเพื่อวางโครงสร้างโดยรวมของภาพ อันเป็นลักษณะของการทำงานของช่างหลวงในสมัยอยุธยา โดยจิตรกรรมวัดใหญ่สุวรรณารามด้านในพระอุโบสถที่เป็นโบสถ์แบบมหาอุดม์ เขียนเป็นเรื่องราวของเทพชุมนุมแบ่งเป็นชั้นๆ มีทั้งเทวดา ยักษ์ นาค ครุฑ และนักสิทธิ์วิทยากร สีที่ใช้เป็นสีฝุ่น มีสีแดง เขียว ขาว ดำ และทองเป็นหลัก สีโดยรวมให้โทนสีแดงที่มาจากสีแดงชาดเป็นพื้นหลังของภาพ และมีการเขียนลายดอกไม้เล็กๆเครือเถาวัลย์ บ้างก็เขียนออกมาเป็นลายกนก มีดอกไม้ร่วงอยู่ตามด้านข้างตัวภาพ อันเป็นความชาญฉลาดของช่างในเรื่องของการแก้ปัญหาพื้นที่ว่าง

จิตรกรรมไทยวัดใหญ่มยังแสดงให้เห็นถึงความมั่นใจในการเขียนของครูช่างในการตัดเส้นลงไป ในแต่ละครั้งนั้นจะไม่มีการแก้ไข เพราะด้วยลักษณะของงานจิตรกรรมสมัยอยุธยานั้นจะใช้วิธีการตัดเส้นและเว้นพื้นที่เห็นดินสอพอง ตรงไหนจะให้เป็นที่ก็จะถมสีลงไป ในลักษณะระบายสีตามช่อง จะไม่มีการทับของสีที่เป็นกิจจะลักษณะ ฉะนั้นเมื่อครูช่างเขียนตัดเส้นตัวภาพลงไปจะต้องมีความมั่นใจในเส้นและสัดส่วนพอสมควร เพราะเมื่อเขียนผิดจะไม่สามารถนำสีมาทับเพื่อแก้ไขได้

ภาพที่ 12 นักสิทธิ์วิทยากร จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่สุวรรณาราม
ที่มา : papaiwat.com, วัดใหญ่สุวรรณาราม, เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก
www.papaiwat.com/th/story/category/detail/id/8/iid/50

ภาพที่ 13 เทพชุมนุม จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่สุวรรณารามจังหวัดเพชรบุรี
ที่มา : chainatontour.com, วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหารเพชรบุรี, เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2565,
เข้าถึงได้จาก chainatontour.com/f/วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหารเพชรบุรี/

จิตรกรรมฝาผนังวัดเกาะแก้วสุทธารามจังหวัดเพชรบุรีเขียนขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย จากปีที่ระบุเขียนไว้คือ พ.ศ.2277 ตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ ภาพจิตรกรรมนั้น ด้านหน้าอุโบสถ หรือฝั่งตรงข้ามพระประธาน เป็นการเขียนเรื่องราวของไตรภูมิ มีเขาพระสุเมรุ แวดล้อมไปด้วยเขาสัตตบริภัณฑ์ มีวิมานของพระอินทร์ที่อยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีพระเจดีย์จุฬามณี พระอาทิตย์ และ พระจันทร์ ปรากฏอยู่ในภาพด้วย ด้านหลังเขียนเป็นพุทธประวัติตอนมารผจญ มีพระแม่ธรณีบีบมวยผม ผนังด้านทิศใต้เป็นภาพพุทธประวัติตอนสำคัญที่เกิดขึ้น ณ สถานที่สำคัญ 8 แห่ง เรียกว่า อัฐมมหาสถาน แทรกอยู่ระหว่างภาพเจดีย์ใต้ภาพฉัตร ผนังด้านทิศเหนือ เขียนเป็นภาพ สัตตมหาสถาน เป็นสถานที่สำคัญที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปประทับหลังตรัสรู้แล้ว 7 แห่ง แทรกอยู่ ระหว่างภาพเจดีย์ใต้ภาพฉัตรเช่นเดียวกัน

จิตรกรรมฝาผนังวัดเกาะนั้นเขียนด้วยสีฝุ่นผสมกาว สีเส้นของภาพจะออกไปในโทนแดงและ ใช้เทคนิคการตัดเส้น เว้นพื้น ถมสี อันเป็นคุณลักษณะนิยมของการเขียนภาพจิตรกรรมในสมัยอยุธยา และสืบทอดมาจนถึงช่วงต้นของรัตนโกสินทร์ ลักษณะเด่นของภาพจิตรกรรมวัดเกาะนี้จะอยู่ที่การใช้ เส้นและสีที่เป็นเอกลักษณ์ คือการตัดเส้นที่ใหญ่ หนา และทึบแปร่ง ทำให้ดูแล้วรู้สึกถึงอารมณ์ ความหนักแน่นและมั่นใจ แต่ก็ยังแฝงไปด้วยความละเอียดประณีตที่มีความวิจิตรสวยงามได้อย่างลงตัว จะเห็นตัวอย่างได้จากภาพเจดีย์หลายองค์ที่เขียนอยู่ด้านข้างของผนังทั้งสองด้าน ที่มีความหนักแน่นของเส้นที่เขียนกระทบลงไป รวมถึงการระบายสีถมพื้นหลังที่มีการทึบแปร่งให้เห็นถึงความมั่นใจและจริงจัง แต่ตัวองค์เจดีย์นั้นก็ไล่ลดทอนที่ไม่ซ้ำกันมีความละเอียดมาก เป็นสองสิ่งที่ผสมกันได้เป็นอย่างดี อีกทั้งในเรื่องของการคุมโทนสีก็จะเด่นชัดและเป็นเอกลักษณ์อยู่มาก เพราะภาพรวมส่วนใหญ่ของจิตรกรรมฝาผนังวัดเกาะนั้นจะใช้สีที่เจื่อน้ำค่อนข้างมากในการระบายสีถมพื้น ทำให้เห็นความบางของเนื้อสีและที่แปร่ง แต่จะใช้วิธีคุมน้ำหนักด้วยการตัดเส้นที่หนา เมื่อทำแบบนี้ทั้งภาพก็จะเกิดเป็นโทนภาพที่มีเอกลักษณ์ ส่งผลทำให้ภาพนั้นดูมีชีวิตชีวาตามแบบวิถีของชาวพุทธในอดีต

ภาพที่ 14 ประสูติ จิตรกรรมฝาผนังวัดเกาะแก้วสุทธาราม
ที่มา : papaiwat.com, วัดเกาะแก้วสุทธาราม อ.เมือง จ.เพชรบุรี, เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2565,
เข้าถึงได้จาก www.papaiwat.com/th/story/category/detail/id/8/iid/198

ภาพที่ 15 ภาพเจดีย์ จิตรกรรมฝาผนังวัดเกาะแก้วสุทธารามจังหวัดเพชรบุรี
ที่มา : papaiwat.com, วัดเกาะแก้วสุทธาราม อ.เมือง จ.เพชรบุรี, เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2565,
เข้าถึงได้จาก www.papaiwat.com/th/story/category/detail/id/8/iid/198

แนวคิดจากครูช่างไทยต่อยอดสุดขีดในรูปแบบวิทยานิพนธ์

จากอดีตจิตรกรรมไทยอาศัยความรู้ความเข้าใจในเรื่องของพุทธศาสนาเป็นหลักในการสร้างสรรค์ การสอนพุทธปรัชญา และ ธรรมะแก่ประชาชนทั่วไปจำเป็นต้องอาศัยสื่อกลางในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำไปเล่าสืบต่อกันไปในรูปแบบของเรื่องราวตามลักษณะพื้นฐานของสังคมไทย ที่มีวัดเป็นศูนย์รวมในการพบปะทุกประเภท รวมทั้งการศึกษาเบื้องต้นของเด็กไทย ดังนั้นจะเห็นได้ว่างานจิตรกรรมไทยที่ทำหน้าที่เป็นสื่อบันทึกเรื่องราวต่างๆ ให้แก่สังคมแทนการสอนด้วยวาจาจะอยู่ตามวัดแทบจะทั้งสิ้น

จิตรกรรมภาพเขียนฝาผนังที่อยู่ตามโบสถ์และวิหารมักจะแสดงเรื่องราวที่น่าสนใจต่าง ๆ ซึ่งการเขียนภาพจิตรกรรมไทยฝาผนัง เป็นงานที่ต้องใช้เวลามากในการทำ งานบางแห่งใช้เวลาหลายสิบปี และต้องใช้เวลาอดทนและความศรัทธาที่มีต่อพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก โดยจะสังเกตได้จากชื่อและเรื่องราวของช่างเขียนไทยในประวัติศาสตร์ เป็นสิ่งที่ค้นคว้าหาได้ยาก เพราะในการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง ตามลักษณะไทยแบบประเพณีสมัยโบราณจะไม่นิยมที่จะแสดงความสำคัญของช่างเขียนเอง ไม่มีการเขียนชื่อของผู้เขียนหรือแสดงหลักฐานใดๆไว้ในภาพเขียน ที่เป็นเช่นนี้เพราะการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นการทำงานของช่างเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวทางศาสนา ถือเป็นภารกิจที่ตนไม่ต้องขอผลตอบแทนใดๆเปรียบเสมือนการทำบุญเพื่ออุทิศให้ตนเองนั้นได้ไปสู่ภพภูมิที่สุคติ โดยผ่านกระบวนการทางศิลปะจิตรกรรมที่เขียนบนฝาผนังโบสถ์

ด้วยแนวคิดการใช้รูปแบบศิลปะในการจัดการสร้างสรรค์เพื่ออุทิศให้กับศาสนาและเพิ่มผลบุญนี้เอง จึงทำให้ข้าพเจ้าต่อยอดความคิดและสร้างรูปแบบใหม่โดยย้ายจากโบสถ์วิหารมาอยู่ในรูปแบบของโรงศพ แต่วัตถุประสงค์ยังคงแบบเดิมตามครูช่างไทยคือยังคงเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ทางพุทธปรัชญาและธรรมะให้แก่ประชาชน และยังแสดงให้เห็นถึงภพภูมิสุคติให้เห็นออกมาเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ด้วยลักษณะที่เป็นโรงศพนั้นแสดงรูปสัญลักษณ์ของการตายได้เป็นอย่างดี และเรื่องราวที่เขียนรอบๆด้านนั้นเป็นเรื่องราวของภพภูมินั้นคือการเกิด เมื่อเชื่อมทั้งสองสิ่งเข้าด้วยกันจึงเป็นเหมือนการย้ายจากสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่งที่สูงกว่าโดยผ่านสื่อกลางคือโรงศพแบบเดียวกับครูช่างไทยที่เขียนจิตรกรรมด้วยความศรัทธาและอุทิศตนในการเขียนเพื่อเป็นผลและบุญในภพภูมิน้ำที่สูงขึ้นไปจากภพภูมิมนุษย์

อิทธิพลทางด้านเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงาน

เทคนิคคือส่วนสำคัญในวิทยานิพนธ์ชุด “สุดติ” ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือการเขียนจิตรกรรมไทยประเพณีด้วยสีฝุ่นบนพื้นดินสอพองปิดทองคำเปลว และการออกแบบเรื่องราวภพภูมิสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ บนโลงศพในรูปแบบ 3 มิติ

การเขียนจิตรกรรมไทยประเพณีด้วยสีฝุ่น

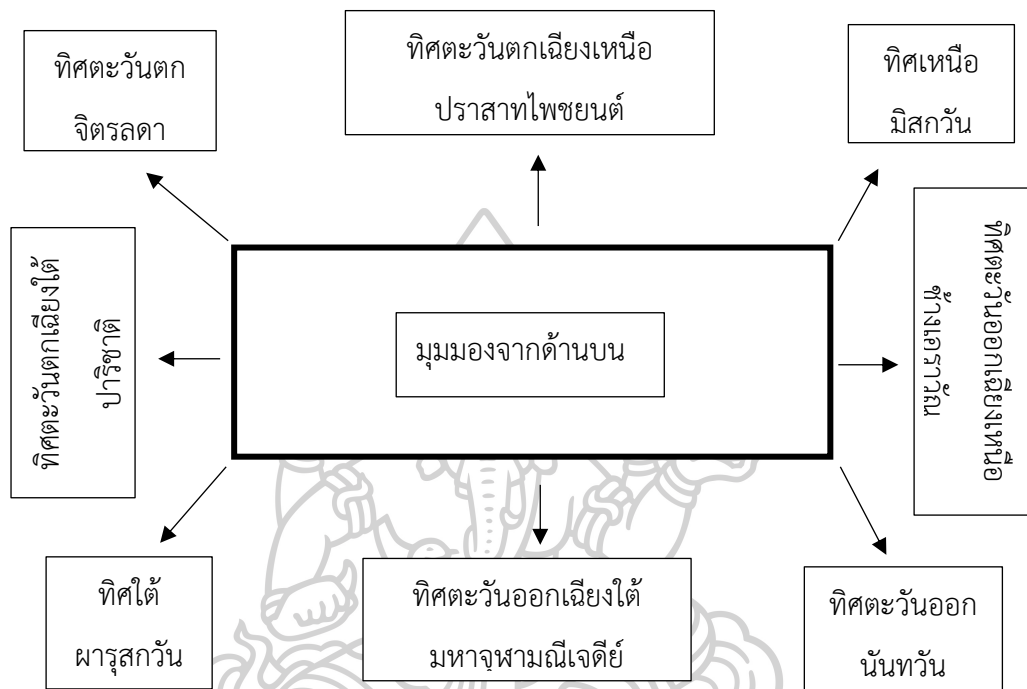
จิตรกรรมไทยโบราณนิยมเขียนด้วยสีฝุ่นที่ทำมาจากธรรมชาติ เช่น หิน ดิน เปลือกหอย เขม่าควัน นำมาหมักและกรองด้วยน้ำสะอาด เป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดและร่วมสมัยอารยธรรมหลาย ๆ ชาติเข้าด้วยกัน โดยสูตรการผสมสีฝุ่นแต่ละชนชาติก็ไม่เหมือนกัน เช่นบางชาติใช้สีฝุ่นผสมกับกาบแห้งสัตว์ ส่วนของไทยจะนิยมผสมกากกระถิน และเขียนบนพื้นดินสอพอง คุณสมบัติของสีฝุ่นนั้นจะให้ความคมของสีที่ชัด สามารถสร้างสรรค์เส้นสายพู่กันที่เล็กได้ดีกว่าสีปัจจุบันที่มีสารเคมีหรือน้ำมัน ทำให้เส้นไม่คมเท่ากับสีฝุ่น อีกทั้งยังมีความสดของเนื้อสีที่เป็นธรรมชาติ เมื่อเขียนลงบนพื้นดินสอพองก็จะซึมซับเนื้อสีได้ดีติดทนนานนับร้อยปี

ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงเลือกใช้สีฝุ่นอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี เพื่อแสดงถึงคุณค่าความงามของภูมิปัญญาครูช่างที่ได้สร้างแต่ก่อนไว้ให้คงอยู่ อีกทั้งยังเป็นสีที่มีความเป็นธรรมชาติ และให้ความรู้สึกที่สดใสไม่สะท้อนแสงทำให้ง่ายต่อการถ่ายทอดความรู้สึกของตัวงานได้ดี ความคงทนของสีฝุ่นที่ยังคงอยู่ตามจิตรกรรมบนฝาผนังวัดต่าง ๆ เปรียบเสมือนความหนักแน่นที่จะสืบทอดภูมิปัญญาของครูช่างไทยให้คงอยู่สืบไป

การออกแบบเรื่องราวบนโลงศพในรูปแบบ 3 มิติ

การตกแต่งโลงศพนั้นมีมาอย่างช้านาน ด้วยวิธีการจัดงานศพนั้นมีความสำคัญและเป็นเหมือนสิ่งสุดท้ายที่ผู้มีชีวิตจะทำให้กับผู้ล่วงลับได้ จึงต้องมีการประดับตกแต่ง ตั้งแต่สถานที่จนไปถึงตัวโลงศพ แม้แต่ศพก็ยังคงมีการตกแต่ง ข้าพเจ้ามีความสนใจที่จะนำเรื่องของสุดติภพ ในภพภูมิของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มาสร้างเป็นงานศิลปะบนโลงศพในรูปแบบงาน 3 มิติ โดยตัวโลงศพจากข้อมูลที่ค้นคว้านั้น มีมากมายหลายแบบ ข้าพเจ้าเลือกรูปทรงที่ดูเป็นโลงสีเหลี่ยมธรรมดา แต่ตกแต่งด้วยงานจิตรกรรมที่สร้างสรรค์ เพื่อให้เห็นถึงความธรรมดาของมนุษย์หรือประชาชนทั่วไป แต่กลับทำบุญกุศลและไปเกิดในภพภูมิที่ สุดติ มีการกำหนดองค์ประกอบเรื่องราวในแต่ละด้านของโลงศพ ให้สื่อถึงความหมายและเน้นสถานที่สำคัญในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และสร้างองค์ประกอบเชื่อมในแต่ละด้านด้วยอุทยานทิพย์ทั้ง 4 ทิศ ตามตำราที่ว่าด้วยบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ อันมีปราสาทไพชยนต์เป็นศูนย์กลาง

รอบล้อมไปด้วยอุทยานทั้ง 4 ทิศ และข้าพเจ้านำเอาทิศทั้ง 4 ของอุทยานมาสร้างสรรค์ในแต่ละมุมของโรงศพเพื่อเป็นจุดกำหนดทิศอีกด้วย

ภาพที่ 16 ภาพแสดงตำแหน่งการจัดองค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

บทที่ 3

กระบวนการในการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์

การประมวลความคิดจากข้อมูลเพื่อใช้ในการสร้างสรรค์

จากการได้ศึกษาข้อมูล ความเป็นมา และอิทธิพลต่างๆ ทั้งรูปแบบและเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์ส่งผลให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจจนนำมาสู่การพัฒนาต่อยอด และประมวล ความคิด เพื่อนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานอันเป็นลำดับขั้นตอนในวิทยานิพนธ์ชุดนี้

ขั้นตอนการศึกษา

วิทยานิพนธ์ในชุด “สุคติ” ถูกสร้างขึ้นตามกระบวนการโดยมีลำดับขั้นตอนด้วยการศึกษา ค้นคว้าทั้งทางข้อมูล และขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำมาสู่การสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล

1.1 จุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุด “สุคติ” เกิดจากความเชื่อของข้าพเจ้า ในเรื่องของโลกหลังความตาย ที่เป็นเหมือนคติสอนใจให้เห็นถึงความจริง และมุ่งเน้นทำความดี ตามหลักความเชื่อของศาสนาพุทธที่ว่าด้วยของการทำบุญ เมื่อละจากทางโลกนี้แล้ว ผลบุญที่สร้างแต่ กรรมดีก็จะส่งผลให้อยู่ในภพภูมิที่เป็น สุคติ แต่ถ้าทำกรรมชั่วก็จะส่งผลให้ตกไปสู่นรก

1.2 ข้าพเจ้าศึกษาดำรงเกี่ยวกับสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ อันเป็นสุคติภูมิ ที่มีเรื่องราวที่น่าสนใจ และเกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ เพื่อนำมาสร้างสรรค์บนโครงสร้างในรูปแบบ 3 มิติ เพื่อต่อยอดให้มนุษย์มุ่ง แต่การทำดี อันเป็นหนทางนำไปสู่ภพภูมิ สุคติ

1.3 ข้าพเจ้าได้แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์จากภาพยนตร์กรรมไทยในสมัยอยุธยา ด้วยเหตุที่ว่าข้าพเจ้าเกิดและเติบโตที่จังหวัดเพชรบุรี อันเป็นสถานที่เก็บภาพยนตร์กรรมไทยสมัย อยุธยาไว้ถึงสองแห่งได้แก่ วัดใหญ่สุวรรณาราม และวัดเกาะแก้วสุทธาราม ข้าพเจ้าได้ซึมซับและ สังเกตวิเคราะห์ถึงการใช้เส้น สี รูปแบบ ของสกุลช่างในสมัยอยุธยา ตลอดจนนำมาสร้างสรรค์ผลงาน และปรับรูปแบบให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

1.4 ข้าพเจ้าได้ศึกษารูปแบบการทำโครงสร้าง และการสร้างสรรค์ลายบนโครงสร้างไทยที่มี การออกแบบไว้อย่างมากมาย และปรับรูปแบบให้ดูเหมาะสมกับการนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ได้อย่างลงตัวกับผลงานที่สร้างสรรค์ลงไป

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลการร่างและค้นหารูปแบบของผลงาน

3. ขั้นตอนสร้างสรรค์ผลงาน

3.1 อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

3.1.1 อุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ กล้องถ่ายรูป โน้ตบุ๊ก โทรศัพท์มือถือ

3.1.2 วัสดุ อุปกรณ์ในการร่างภาพ ได้แก่ สมุดร่างภาพ ดินสอ ยางลบ ไม้บรรทัด ปากกา วงเวียน ภาพถ่ายจากการเก็บข้อมูล โน้ตบุ๊ก

3.1.3 อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำโลง ได้แก่ ไม้อัด ไม้สน อุปกรณ์การช่าง

3.1.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการรองพื้นผลงาน ได้แก่ ผ้าดิบ ดินสอพอง กาวมะขาม พู่กัน กระดาษทราย

3.1.5 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเขียนจิตรกรรม ได้แก่ สีฝุ่น พู่กัน กาวกระถิน ยางมะเดื่อ ทองคำเปลว

3.2 ขั้นตอนกระบวนการสร้างสรรค์

3.2.1 นำข้อมูลต่างๆมาประมวลผล คิด วิเคราะห์ และร่างแบบผลงานเพื่อหารูปแบบ องค์ประกอบที่สมบูรณ์ที่สุด

3.2.2 สร้างเป็นแบบจำลอง 3 มิติ โดยนำผลงานที่ผ่านมา เข้าโปรแกรม Photoshop ในโน้ตบุ๊ก เพื่อให้เห็นถึงโครงสร้างและรูปแบบที่เป็นไปได้

3.2.3 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงาน ตั้งแต่การทำโครงสร้างโลง วัสดุอุปกรณ์ในการรองพื้น อุปกรณ์สำหรับงานช่าง และอุปกรณ์การเขียนจิตรกรรม

3.2.4 ตัดไม้อัด และทำโครงไม้ ตามแบบร่างมาประกอบกันจนเป็นรูปลักษณะของโลง ศพ จากนั้นทากาวและรองพื้นด้วยผ้าดิบ ทางรองพื้นด้วยดินสอพองผสมน้ำกาวมะขาม และกวดพื้นให้แน่นด้วยขวดแก้วผิวเรียบ จากนั้นขัดด้วยกระดาษทรายละเอียดเบาๆ

3.2.5 ร่างแบบตามที่กำหนดด้วยดินสอสีแดงลงบนชิ้นงาน จากนั้นใช้สีฝุ่นแดงชาดร่าง ทับลงเส้นดินสอ เพื่อปรับรายละเอียดให้เหมาะสมในการลงสีขั้นตอนต่อไป

3.2.6 ลงสีพื้นหลังโดยรวม จากนั้นเก็บรายละเอียดในส่วนของลายผ้า สถาปัตยกรรม และหน้าตาตัวละครภาพ

3.2.7 ปิดทองด้วยทองคำเปลว โดยการระบายสีเหลืองลงบนส่วนที่จะปิดทอง และทายางมะเดื่อทิ้งไว้ 15 นาที จากนั้นนำแผ่นทองคำเปลวมาติด

3.2.8 เก็บรายละเอียดตามส่วนต่าง ๆ ของผลงานอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์

3.2.9 ประกอบโลงในแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน และปิดรอยช่องว่างด้วย สีโป้ว แต่งเติม เก็บมุมให้เรียบร้อย

3.2.10 วางแผนเตรียมงาน และติดตั้งผลงาน

ขั้นตอนการประมวลความคิดเชิงทัศนศิลป์

จากการศึกษาค้นคว้ากระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ทัศนธาตุเป็นสิ่งที่ถือได้ว่าเป็นแกนหลักของส่วน ต่างๆ ทั้งทางโครงสร้างที่นำมาสร้างสรรค์เป็นผลงาน ลวดลายต่าง ๆ รวมไปถึงองค์ประกอบตามส่วน ต่างๆมากมายที่มีความสำคัญ ในงานศิลปะ เป็นส่วนผสานความงามให้ปรากฏขึ้น อันประกอบไปด้วย

1. เส้น (Line) เป็นทัศนธาตุหนึ่งที่สำคัญในงานจิตรกรรมไทยเป็นอย่างมาก ด้วยงานจิตรกรรมไทยส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยเส้นเป็นหลัก อีกทั้งเส้นยังแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของภาพ ให้ดูเคลื่อนไหวได้อีกด้วย และยังสามารถกำหนดน้ำหนักความหนาบางของเส้น เพื่อที่จะให้ภาพนั้นดูมีน้ำหนัก โดยใช้เส้นเป็นตัวกำหนดได้อีกด้วย

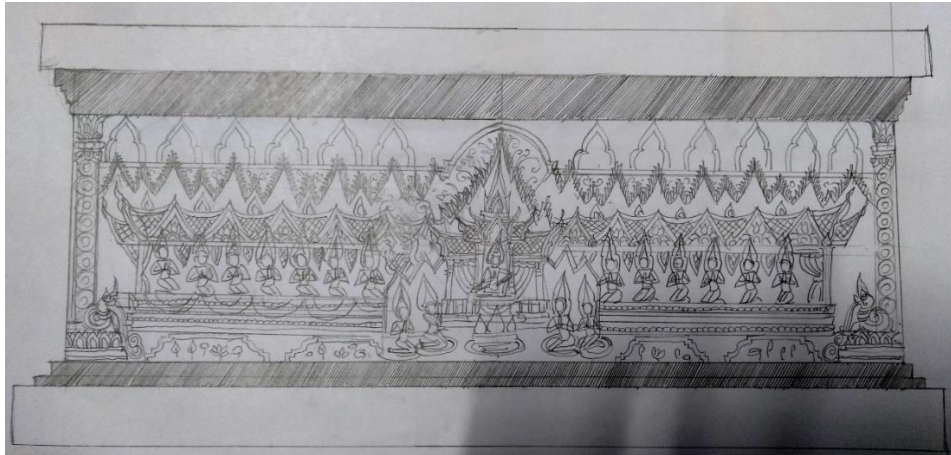
2. รูปร่าง (Shape) คือส่วนหนึ่งของทัศนธาตุจำพวกเส้นที่มาประกอบกัน โดยมีลักษณะเป็น 2 มิติ แสดงให้เห็นถึงท่าทางของตัวละครในงานจิตรกรรมไทยได้ดี และยังส่งผลให้ภาพจิตรกรรมไทยนั้นมีเรื่องราวและดูมีชีวิต

3. รูปทรง (Form) คือลักษณะงาน 3 มิติ ที่เกิดจากเส้นเช่นกันจนก่อให้เกิดความหนา หรือความลึก โดยส่วนใหญ่จะพบในงานประติมากรรม เพื่อการมองเห็นเป็นงาน 3 มิติ

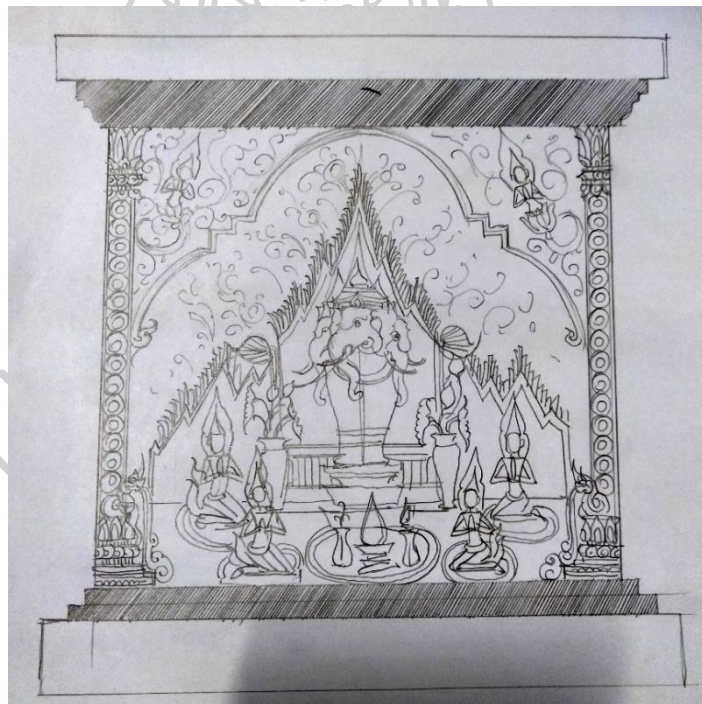
4. ส่วนสัดส่วน (Proportion) คือการจัดการขนาด รูปทรง พื้นที่ ให้มีความสัมพันธ์ เหมาะสม โดยส่วนสัดส่วนของงานจิตรกรรมไทยนั้นมีความเป็นส่วนสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับสัดส่วนของมนุษย์ แต่จะมีการลดทอนตามแบบนาฏลักษณะของงานจิตรกรรมไทย หรือในส่วนของสถาปัตยกรรมก็จะลดขนาดลงมาจากของจริงให้ดูเหมาะสม และ สวยงาม ตามอย่างงานจิตรกรรมไทยประเพณี

5. สี (Color) เป็นทัศนธาตุที่มีผลต่อความรู้สึก ซึ่งในผลงานชุดนี้ได้รับอิทธิพลด้านสีมาจากภาพเขียนจิตรกรรมบนฝาผนังในสมัยอยุธยา เพื่อตึงอารมณ์และความรู้สึกให้ได้อย่างงานโบราณ โดยใช้สีฝุ่นปิดทองคำเปลว และเติมแต่งจินตนาการให้เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนขึ้นอีกด้วย

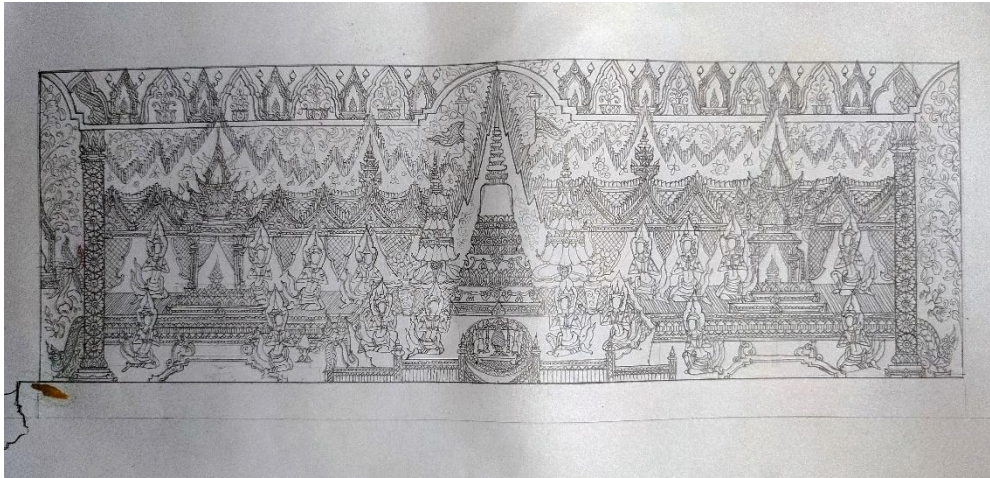
6. ที่ว่าง (Space) เป็นอีกหนึ่งในทัศนธาตุที่มีความสำคัญ ภายในผลงานชุดนี้มี องค์ประกอบของพื้นที่ว่างแบบงานไทยประเพณี คือจะเน้นความละเอียดเป็นหลัก การจัดการพื้นที่ว่างจึงเป็นส่วนของการเพิ่มดอกไม้ร่วงลงไป เพื่อให้ภาพรวมทั้งหมดดูมีความสมดุล

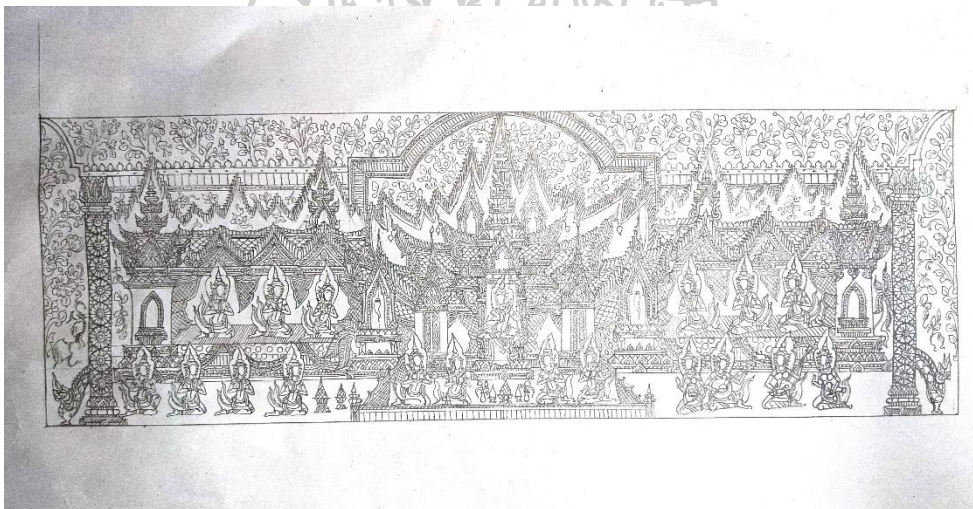
ภาพที่ 17 ภาพร่างผลงานช่วงวิทยานิพนธ์

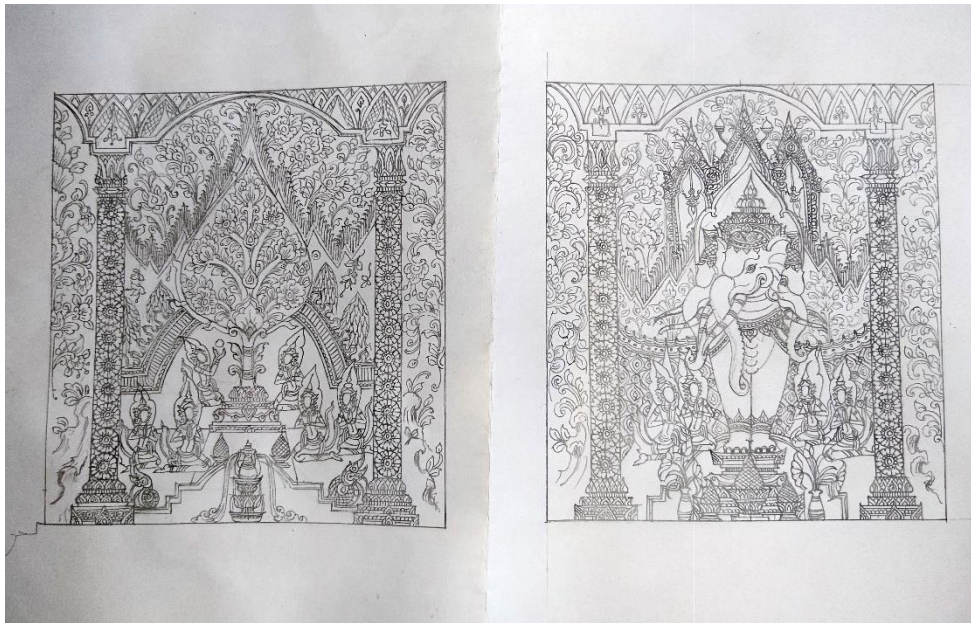
ภาพที่ 18 ภาพร่างผลงานช่วงวิทยานิพนธ์

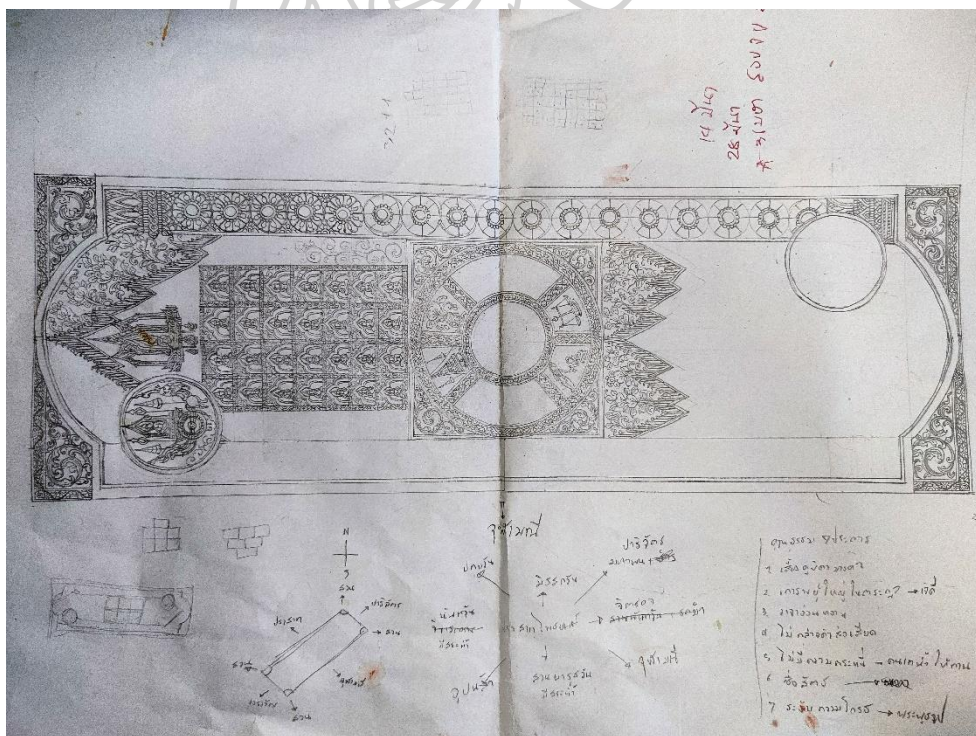
ภาพที่ 19 ภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

ภาพที่ 20 ภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2

ภาพที่ 21 ภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3,4

ภาพที่ 22 ภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5

ภาพที่ 23 ภาพร่างตัดต่อ 3 มิติ ผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 24 การยึดโครงไม้ให้ติดกับแผ่นกระดาษ

ภาพที่ 25 ประกอบชิ้นงานโลงศพ

ภาพที่ 26 ทากาวลาเท็กซ์ก่อนปูผ้าดิบบนพื้นไม้

ภาพที่ 27 นำผ้าดิบมาปูบนแผ่นไม้

ภาพที่ 28 นำกาวลาเท็กซ์ทาบนผ้าและใช้ยางรีดพิมพ์มารีดให้ผ้าติดกับกาว

ภาพที่ 29 คั่วเมล็ดมะขามเพื่อนำกากเมล็ดมะขามมาผสมกับดินสอพอง

ภาพที่ 30 ทาพื้นด้วยดินสอพองผสมกากเมล็ดมะขาม 3-4 รอบ

ภาพที่ 31 กวดด้วยขวดแก้วผิวเรียบเพื่อให้พื้นแน่นและเสมอกัน

ภาพที่ 32 ภาพอุปกรณ์ในการทำงาน

ภาพที่ 33 นำแบบร่างที่ขยายแล้วลงกระดาษและลอกสายลงชิ้นงาน

ภาพที่ 34 เก็บรายละเอียดด้วยเส้นดินสอสีแดง

ภาพที่ 35 ตัดเส้นด้วยสีแดงชาดพร้อมกับถมพื้นหลังโดยรวม

ภาพที่ 36 เขียนในส่วนของลายละเอียดตัวภาพ ลายผ้า และส่วนต่างๆ

ภาพที่ 37 เก็บในส่วนลายละเอียดของชิ้นงานโดยรวมทั้งหมด

ภาพที่ 38 ทายางมะเดื่อในส่วนที่จะปิดทองคำเปลว

ภาพที่ 39 ปิดทองคำเปลว

ภาพที่ 40 ตัดเส้นบนทองคำเปลวด้วยสีแดงชาด

ภาพที่ 41 ลายละเอียดของผลงานที่เสร็จสมบูรณ์

บทที่ 4

การพัฒนาและการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์เป็นการฝึกฝนและพัฒนาฝีมือด้านการเขียนงานจิตรกรรมไทยประเพณีตามแบบแผน เพื่อให้มีความชำนาญ และมีความเข้าใจในลักษณะความงามของงานจิตรกรรมไทยประเพณี อีกทั้งยังเป็นการศึกษาและเรียนรู้งานจิตรกรรมฝาผนังของครูช่างโบราณ เพื่อเป็นการค้นหาตัวตนและสร้างเอกลักษณ์ในรูปแบบของตนเอง ที่ผ่านการเล่าเรื่องในรูปแบบต่างๆ ส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจจนนำมาพัฒนาต่อ และสร้างสรรค์เป็นผลงานวิทยานิพนธ์ต่อมา

การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์

ผลงานช่วงแรกก่อนวิทยานิพนธ์มุ่งเน้นเกี่ยวกับเรื่องราวบนสวรรค์ โดยใช้รูปแบบงานจิตรกรรมไทยประเพณี และเลือกใช้เอกลักษณ์งานสกุลช่างเมืองเพชร ด้วยตัวข้าพเจ้าเกิดและเติบโตมาในจังหวัดเพชรบุรี แหล่งสถานที่แวดล้อมไปด้วยศิลปะวัฒนธรรมสมัยอยุธยาตอนปลาย บ่มเพาะให้ข้าพเจ้าเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ จึงส่งผลให้ผลงานช่วงระยะเริ่มต้นนั้นเป็นรูปแบบที่เป็นงานสกุลช่างอยุธยาทั้งหมด และมีการเติมแต่งสรรค์สร้างให้เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนในบางส่วน

รูปแบบของการใช้สีเป็นการใช้สีฝุ่นแบบอย่างโบราณ ที่มีการใช้สีที่น้อยแต่ยังให้ความหนักแน่นของสีได้ดี ส่วนในเรื่องขององค์ประกอบจะเน้นจุดเด่นอยู่ตรงกลางภาพเป็นหลัก มีการจัดวางภาพให้เกิดความสมดุล และยึดหลักอุดมคติตามแบบแผนของงานจิตรกรรมไทยโบราณ ผสมผสานกับจินตนาการและทัศนคติส่วนตัวที่มีต่อเรื่องราวในการสร้างสรรค์การจัดองค์ประกอบออกมา เพื่อให้เกิดรูปแบบที่ตนเองต้องการให้มากที่สุด

ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์มีแรงบันดาลใจมาจากการศึกษาเรื่องราวภูมิของสวรรค์ชั้นต่างๆ โดยเฉพาะสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ด้วยเหตุที่ว่าสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นี้ มีสิ่งที่น่าสนใจในการเขียนมากมาย แต่ด้วยยังขาดความเข้าใจในการสร้างสรรค์ให้ออกมาชัดเจน ในระยะต่อมาข้าพเจ้าได้มีการกำหนดเรื่อง หรือสิ่งที่เขียนให้เจาะจงลงไปในนั้นคือผลงาน จุฬามณีเจดีย์ และได้พัฒนารูปแบบการนำเสนอ โดยการทำรูปทรงของวัตถุคือ โลงศพ มาผูกเรื่องราวให้เข้ากับภูมิของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ในรูปแบบของงาน 2 มิติ ก่อนที่จะพัฒนาต่อมาจนเกิดเป็นผลงานในรูปแบบ 3 มิติ ในวิทยานิพนธ์ชุด สุกคติ

ภาพที่ 42 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

ชื่อผลงาน วิมานพระอินทร์

ขนาด 60 x 30 ซม.

เทคนิค สีฝุ่นบนพื้นดินสอพอง ติดทองคำเปลว

ปีที่สร้าง 2561

ภาพที่ 43 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2
 ชื่อผลงาน วิมานพระอินทร์ 2
 ขนาด 120 x 90 ซม.
 เทคนิค สีฝุ่นบนพื้นดินสอพอง ติดทองคำเปลว
 ปีที่สร้าง 2561

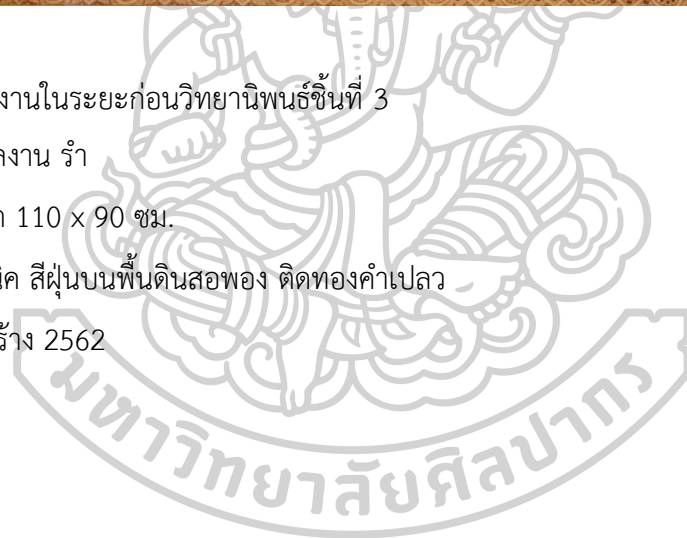
ภาพที่ 44 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 3

ชื่อผลงาน รำ

ขนาด 110 x 90 ซม.

เทคนิค สีฝุ่นบนพื้นดินสอพอง ติดทองคำเปลว

ปีที่สร้าง 2562

ภาพที่ 45 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4

ชื่อผลงาน จุฬามณีเจดีย์

ขนาด 200 x 70 ซม.

เทคนิค สีฝุ่นบนพื้นดินสอพอง ติดทองคำเปลว

ปีที่สร้าง 2562

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาพที่ 46 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

ชื่อผลงาน จุฬามณีเจดีย์ 2

ขนาด 110 x 90 ซม.

เทคนิค สีฝุ่นบนพื้นดินสอพอง ติดทองคำเปลว

ปีที่สร้าง 2563

ภาพที่ 47 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6

ชื่อผลงาน พระพุทธเจ้าโปรดพระยามหาชมพูบดี

ขนาด 110 x 100 ซม.

เทคนิค สีฝุ่นบนพื้นดินสอพอง ตัดทองคำเปลว

ปีที่สร้าง 2563

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “สุคติ” เป็นการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตรกรรมไทยประเพณี ที่มีแรงบันดาลใจมาจากเรื่องราวความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับภพภูมิหลังความตาย ที่แสดงเนื้อหาของดินแดนที่เป็น สุคติ บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ โดยสร้างสรรค์ออกมาในรูปแบบของงาน 3 มิติ ในลักษณะคล้ายโลงศพ ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้เป็นการ สร้างสรรค์ผลงานที่มีการพัฒนาต่อยอดมาจากผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ โดยพัฒนา ทางด้านเนื้อหา และการสร้างสรรค์รูปแบบให้มีลักษณะเฉพาะตนมากยิ่งขึ้น เพื่อความสอดคล้องกับเนื้อหาให้ตรงตามจุดมุ่งหมายได้อย่างสมบูรณ์และมีความชัดเจนในการนำเสนอมากยิ่งขึ้น

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

เจดีย์จุฬามณี เป็นเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ เป็นสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีความสูงสง่างดงาม แวดล้อมไปด้วย ชิง ฉัตร หลากสี และเครื่องหอมบูชา กลางองค์พระเจดีย์จนไปถึงยอดเป็นทองคำ และจากกลางองค์จนถึงฐานเป็นแก้วประดับเพชรนิลจินดางดงาม เหล่าเทวดานางฟ้านางสวรรค์จะมาสักการะพระเจดีย์อยู่ไม่เว้นวัน

ในการสร้างสรรค์ผลงานข้าพเจ้าให้ความสำคัญไปที่องค์พระเจดีย์จุฬามณี โดยจัดองค์ประกอบให้อยู่ตรงกลางภาพ ส่วนด้านข้างที่ขยายออกไปจะเป็นส่วนของเทวดานางฟ้าที่มาสักการะบูชาพระเจดีย์ มีการใช้สีในโทนแดง และสอดแทรกเหลืองเพื่อให้ภาพนั้นดูอบอุ่นราวกับอยู่บนสวรรค์ ด้านข้างซ้ายขวาของภาพเขียนเป็นสวนอุทยานทิพย์ เพื่อให้ภาพนั้นดูเชื่อมโยงกับภาพที่อยู่อีกด้าน การจัดการพื้นที่ว่างโดยการเพิ่มในส่วนของดอกไม้ต่างๆที่จินตนาการขึ้นเองบ้าง หรือมีอยู่จริงบ้าง เพื่อเพิ่มให้พื้นที่ว่างนั้นสมบูรณ์และโครงสร้างโดยรวมดูมีความละเอียดทั่วทั้งภาพ

ปัญหาของผลงานชิ้นนี้ คือข้าพเจ้าคิดว่าการจัดองค์ประกอบแบบงานไทยประเพณีในรูปแบบที่เป็นแนวนอนยาวในลักษณะเช่นนี้นั้นให้ความยากอยู่มาก เพราะหากคำนวณสัดส่วนไม่ดีจะส่งผลให้ภาพนั้นดูแบนเกินไป จึงต้องหาโครงสร้างที่เป็นแนวตั้งเข้ามาขึ้นจังหวะเพื่อให้องค์ประกอบนั้นดูสมดุล

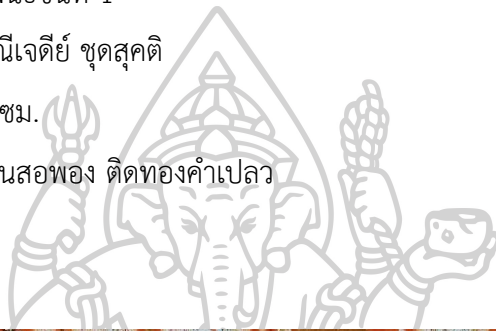
ภาพที่ 48 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

ชื่อผลงาน จุฬามณีเจดีย์ ชุตศุคติ

ขนาด 200 x 70 ซม.

เทคนิค สีฝุ่นบนดินสอพอง ติดทองคำเปลว

ปีที่สร้าง 2564

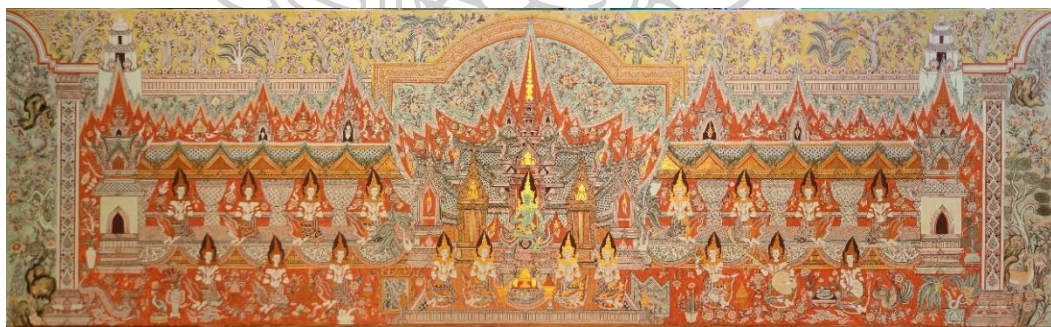
ภาพที่ 49 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2

ไพชยนต์มหาปราสาท เป็นสถานที่ประทับของพระอินทร์ผู้เป็นใหญ่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ สร้างขึ้นด้วยแก้ว 7 ประการ สูงถึง 1,000 โยชน์ ล้อมรอบด้วยกำแพงแก้วสวยสดงดงาม หาปราสาทใดในสามโลกมาเปรียบปานนั้นไม่มี นอกจากนี้ยังมีปราสาทแก้วหลังอื่นๆที่แวดล้อมปราสาทไพชยนต์อยู่อีก 32 องค์ และมีศาลาอีก 100 ศาลา มีเหล่าเทวดานางฟ้ารายรำบรรเลงดนตรีกันอย่างครื้นเครง

ในการสร้างสรรค์งานข้าพเจ้าใช้รูปแบบของสถาปัตยกรรมอย่างไทย ที่มีเขียนอยู่ในสมุดข่อยหรือสถาปัตยกรรมในรูปแบบของงานจิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ แต่นำมาดัดแปลงเพิ่มเติมแต่งให้ดูสอดคล้องกับรูปแบบของงานสมัยอยุธยา ด้วยเหตุที่ว่างานสกุลช่างอยุธยาหาภาพเขียนที่เป็นงานสถาปัตยกรรมที่สมบูรณ์ค่อนข้างยาก ข้าพเจ้าได้ดัดแปลงสถาปัตยกรรมที่มีอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ ให้เป็นในรูปแบบสมัยอยุธยา และวางองค์ประกอบแบบเดียวกับผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1 โดยมีตัวปราสาทไพชยนต์หลังใหญ่อยู่ตรงกลาง มีพระอินทร์ และมเหสีของพระอินทร์ทั้ง 4 อยู่ตรงกลางปราสาท เพื่อให้งานออกมาเป็นชุดเดียวกัน ข้าพเจ้าจึงใช้องค์ประกอบด้านข้างแบบเดียวกับวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1 แต่จะมีความแตกต่างด้านเนื้อหาและรายละเอียดอยู่บ้างเล็กน้อย สีโดยรวมยังให้ความรู้สึกแบบเดียวกันอยู่ แต่ได้มีการเพิ่มสีเหลืองในส่วนของฉากหลังที่เป็นสวนดอกไม้เพื่อความสดใสและสื่ออารมณ์ ให้ความรู้สึกเสมือนอยู่ในดินแดนสนธยา

ภาพที่ 50 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน ไพชยนต์มหาปราสาท ชุดสุคติ

ขนาด 200 x 70 ซม.

เทคนิค สีฝุ่นบนดินสอพอง ดิจทอทองคำเปลว

ปีที่สร้าง 2565

ภาพที่ 51 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3

เอราวัณเป็นช้างที่มีขนาดใหญ่โตมาก ผิวกายสีขาวยดงาม มีเศียร 33 เศียร แต่ละเศียรมีงา 7 งา แต่ละงามีสระโบกขรณี 7 สระ แต่ละสระมีกอบัว 7 กอ แต่ละกอมี ดอกบัว 7 ดอก แต่ละดอกมี กลีบบัว 7 กลีบ แต่ละกลีบมีเทพธิดาพื่อนร่าอยู่ 7 องค์ แต่ละองค์มีบริวารอีก 7 นาง รวมได้ว่า ช้างเอราวัณมี 33 หัว มีงา 231 งา มีสระบัว 1,617 สระ มีกอบัว 11,319 กอ มีดอกบัว 79,233 ดอก กลีบบัว 554,631 กลีบ เทพธิดา 3,882,417 องค์ และบริวารของธิดามี 27,176,919 นาง โดยหน้าที่ สำคัญของช้างเอราวัณคือ การเป็นพาหนะที่พาพระอินทร์เสด็จไปสถานที่ต่าง ๆ อีกทั้งยังเมื่อเกิด ศึกกับชาวสวรรค์ก็ยังเป็นช้างศึกไว้ออกรบอีกด้วย

ในการสร้างสรรค์ผลงาน ข้าพเจ้าได้จัดองค์ประกอบโดยมีช้างเอราวัณอยู่กลางภาพ แวดล้อม ด้วยเทวดานางฟ้าอันเป็นบริวารของช้างเอราวัณ มีเครื่องบูชาประดับประดาด้วยลายผ้า幔สวยงาม ด้านบนสินเทาเป็นลวดลายดอกไม้ทิพย์บนสวรรค์ประดับไว้อย่างสวยงาม ด้านข้างมีลายหน้ากระดาน กั้นระหว่างฉากที่เป็นสวนอุทยานทิพย์ กับเนื้อหาของช้างเอราวัณอย่างชัดเจน ส่วนด้านบนสุดของ ภาพนั้นเป็นการออกแบบลายเพื่อให้เข้ากับองค์ประกอบโดยรวม ของภาพรวมทั้งหมดเมื่อมองใน รูปแบบ 3 มิติ จะเกิดเป็นน้ำหนักของภาพ เพื่อไม่ให้ภาพดูลึดจางจนเกินไป ในส่วนของสียังคงรูป แบบเดิม แต่จะเพิ่มน้ำหนักเงาด้วยการระบายน้ำสีลงบนตัวช้าง เพื่อให้รูปทรงช้างนั้นดูมีน้ำหนักและ ดูเด่นต่ายิ่งขึ้นเมื่อมองจากระยะที่ห่างออกไป

ภาพที่ 52 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

ชื่อผลงาน เอรารัณ ชุตสุคติ

ขนาด 80 x 70 ซม.

เทคนิค สีฝุ่นบนดินสอพอง ติดทองคำเปลว

ปีที่สร้าง 2565

ภาพที่ 53 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4

ปาริชาต ดำนานเมื่อครั้งเหล่าเทวดาก็บ่อสูรช่วยกันกวนเกษียรสมุทร นอกจากจะได้น้ำอมฤตแล้ว ยังเกิดของวิเศษผุดขึ้นมาระหว่างพิธีอีก 14 อย่าง และหนึ่งในนั้นคือ ต้นปาริชาต เมื่อครั้งต้นปาริชาตกำเนิดขึ้นมา เหล่าเทวดาต่างขอให้พระอินทร์นำต้นไม้อปาริชาตนี้ไปปลูกไว้ในอุทยานใหญ่ใกล้กับสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ โดยต้นปาริชาตนั้นมีขนาดใหญ่มหึมาโหฬาร และจะผลิดอกในทุก ๆ 100 ปี ดอกปาริชาตจะร่วงลงสู่มือของผู้ที่ต้องการจะชื่นชม หากผู้ใดได้สูดดมกลิ่นของดอกปาริชาตจะหวนระลึกลงถึงอดีตชาติของตนเองได้ตั้งแต่ชาติแรกจนถึงชาติสุดท้าย

ในการสร้างสรรค์ผลงาน ข้าพเจ้าได้ออกแบบรูปแบบของต้นปาริชาตให้เป็นในรูปแบบของสัญลักษณ์ โดยออกแบบให้เป็นรูปทรงของใบไม้ ที่มีความละเอียดด้านในเป็นดอกไม้ทิพย์ต่าง ๆ แตกแยกกิ่งก้านสาขาออกไปเต็มรูปทรงที่สร้างขึ้นใหม่ โดยจัดองค์ประกอบต้นปาริชาตไว้กลางภาพ และมีเหล่าเทวดานางฟ้ามาเชยชม ด้านหลังสีนเทวดอกไม้ทิพย์นาๆชนิด เนื่องด้วยต้นปาริชาตนั้นตั้งอยู่ในสวนอุทยานใกล้กับสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ข้าพเจ้าจึงสร้างสรรค์ด้วยลวดลายของดอกไม้ที่สร้างตามจินตนาการขึ้นมา ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4 นี้จะมีรูปแบบเดียวกับผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3 ด้วยเหตุที่ว่าเป็นด้านข้างของตัวผลงานที่จะประกอบเป็นรูปทรง 3 มิติ เหมือนกัน และยังคงเขียนอุทยานทิพย์ด้านซ้ายและขวาของภาพ เพื่อเป็นจุดเชื่อมโยงของสวนทั้ง 4 ทิศ บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ปัญหาของผลงานชิ้นนี้คือ ด้วยรูปแบบของต้นปาริชาตที่ปรากฏในงานจิตรกรรมไทยส่วนใหญ่ นั้น นิยมเขียนเป็นต้นไม้อุดมคติคือ มีลักษณะที่เป็นลำต้นขึ้นไปและลงสีเขียวตัดเส้นเป็นใบไม้ เมื่อพิจารณาแล้ว การตัดเส้นหรือการทำต้นไม้อุดมคติลักษณะนี้คงจะไปซ้ำกับรูปแบบต้นไม้อุดมคติที่เขียนด้านข้าง อาจทำให้ดูแล้วลดคุณค่าของความพิเศษของต้นปาริชาตลงไป ข้าพเจ้าจึงได้ออกแบบชิ้นใหม่ โดยเขียนในลักษณะเชิงสัญลักษณ์ เพื่อให้เกิดเป็นข้อแตกต่างระหว่างต้นปาริชาตกับต้นไม้อื่นๆ

ภาพที่ 54 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4

ชื่อผลงาน ปาโรชาต ชุตสุคติ

ขนาด 80 x 70 ซม.

เทคนิค สีฝุ่นบนดินสอพอง ติดทองคำเปลว

ปีที่สร้าง 2565

ภาพที่ 55 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

พระอินทร์เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ชื่อ มขมาณพ มีเพื่อนสนิทที่ล้วนแต่เป็นจิตอาสาอยู่ 32 คน ได้ทำบุญกุศลไว้มาก และได้สร้างศาลาธรรมอันเป็นกุศล เมื่อตายไปจึงไปเกิดเป็นเทวดาผู้ใหญ่อยู่บนสวรรค์ และมขมาณพก็ได้เกิดเป็นพระอินทร์ผู้เป็นใหญ่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ การสร้างกุศลของเหล่ามขมาณพและเพื่อนๆนั้น ถือเป็นสิ่งหนึ่งที่บอกถึงเรื่องราวภพภูมิที่เกิดหลังจากที่ได้ตายไปแล้ว ด้วยผลบุญกุศลที่ได้ทำไว้มากจึงเกิดเป็นเทพสวรรค์ชั้นฟ้า สอดคล้องกับความเชื่อในภพภูมิสุคติ ตามความเชื่อการเกิดบนภพภูมิสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ของมนุษย์ ทำได้โดยเมื่อครั้งที่เป็มนุษย์ได้ทำบุญเพียงเพราะเห็นว่าการทำบุญนั้นเป็นสิ่งดีงาม เป็นสิ่งที่ควรทำ ทำแล้วก็จะส่งผลบุญ เมื่อละจากโลกมนุษย์ก็จะเกิดบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ในการสร้างสรรค์ผลงาน ข้าพเจ้าได้จัดองค์ประกอบเป็น 3 ส่วนเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจคือ ด้านล่างของภาพจะเป็นตอนที่ มขมาณพ และชาวบ้านที่เป็นจิตอาสา ได้ช่วยกันสร้างศาลาธรรม และมีภาพชาวบ้านกำลังทำบุญสร้างกุศล ที่จะส่งผลให้ไปสู่ภพภูมิสุคติในภายภาค ถัดจากเส้นสีเทาที่เป็นเหมือนเขตกันระหว่างโลกมนุษย์กับดินแดนที่จะไปสู่สุคติ เขาสุเมรุที่แวดล้อมไปด้วยภูเขา สัตว์บริภัณฑ์ มีแม่น้ำกั้นระหว่างเขา ใต้เขาสุเมรุมีปลาขนาดใหญ่ชื่อ ปลาอนนท ที่เขาสุเมรุนี้มีสวรรค์ชั้นที่ 1 ก่อนจะถึงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ คือ จาตุมหาราชิกา อันเป็นที่ประทับของท้าวมหาราชทั้ง 4 เหนือขึ้นไปจากสวรรค์ชั้นนี้จากภาพคือเหล่าเทวดา 32 องค์ เป็นเหล่าชาวบ้านจิตอาสาที่ครั้งเป็นมนุษย์นั้นได้สร้างกุศลไว้มากได้มาเกิดเป็นเทวดาผู้เป็นใหญ่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ทั้ง 32 องค์ เหนือขึ้นไปเป็นพระอินทร์ผู้เป็นใหญ่บนสวรรค์ชั้นนี้ ด้านการใช้โครงสร้างของผลงานชิ้นนี้ ข้าพเจ้าใช้สีแดงชาดเพื่อเป็นการให้น้ำหนักที่ดูมีความสำคัญ มีการเขียนลายกรอบด้านขอบของภาพ เพื่อให้ภาพนั้นไม่ดูหลุดออกจากพื้นที่ จุดนำสายตาของภาพจะเป็นในลักษณะจากล่างขึ้นบน เปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นคือตอนเป็นมนุษย์อยู่บนโลก เมื่อตายไปได้สร้างกุศลจึงไปอยู่บนสวรรค์ด้านบนของภาพ

ภาพที่ 56 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

ชื่อผลงาน กำเนิดพระอินทร์ ชุดสุคติ

ขนาด 80 x 200 ซม.

เทคนิค สีฝุ่นบนดินสอพอง ติดทองคำเปลว

ปีที่สร้าง 2565

ภาพที่ 57 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวิทยานิพนธ์ชุด “สุคติ” ได้สร้างสรรค์ผลงานจนเกิดเป็นข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ทั้งในด้านของความงาม ความดี และความจริงในด้านของความเชื่อทางศาสนา แบ่งเป็น 3 ข้อคือ

1 ผลวิจัยด้านความงามของผลงานก่อให้เกิดผลทั้งในเรื่องของความสวยงามและองค์ความรู้ทางด้านศิลปะ

1.1 สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทย เพื่อเป็นการอนุรักษ์องค์ความรู้ทางด้านศิลปะแบบไทยประเพณี

1.2 ศึกษารูปแบบของงานจิตรกรรมไทยในช่วงสมัยของศิลปะอยุธยาผ่านกระบวนการสร้างสรรค์จนเป็นลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

1.3 ศึกษากรรมวิธีการใช้สีฝุ่นและการเตรียมพื้นอย่างโบราณเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของครูช่าง

2 ผลวิจัยด้านเนื้อหาความจริงทางมายาคติตามความเชื่อทางศาสนาในเรื่องของภพภูมิ “สุคติ”

2.1 แสดงเนื้อหาเรื่องราวภพภูมิของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อให้คนทั่วไปได้เข้าใจง่าย และเกิดความสนใจจนได้ข้อคิดคติธรรมนำไปสู่ธรรมชั้นสูงยิ่งขึ้นไป

2.2 แสดงให้เห็นถึงความจริงและสัจธรรมของมนุษย์ในเรื่องของความตายที่เป็นสิ่งแน่นอน และเชื่อมโยงให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องของภพภูมิหลังความตาย เป็นเหมือนการถ่ายทอดสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่งผ่านสื่อกลางที่เป็นโลงศพ

3 ผลวิจัยด้านความดีที่เกิดผลเป็นสาธารณะประโยชน์ทั้งในด้านของนามธรรมและรูปธรรม

3.1 ความดีที่เกิดจากความงามก่อให้เกิดคุณค่าทางศิลปะส่งผลให้ผู้คนเข้าใจในเรื่องของจิตรกรรมไทยและสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปะไทยแบบประเพณี

3.2 ศิลปะกลับมามีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อชุมชนมากกว่าเดิมจากที่มีอยู่ตามวิหารหรืออุโบสถแต่นำมาสร้างสรรค์เรื่องราวทางพุทธศาสนาในรูปแบบของโลงศพเพื่อให้เป็นสิ่งที่ดูใกล้ตัวยิ่งขึ้น

บทที่ 5

บทสรุป

สுகติ ภูมิที่ไปเกิดแล้วมีความสุขความสบาย เรามักจะได้ยินคำว่า ขอให้วิญญาณไปสู่ “สுகติ” นั้นเป็นความหมายในเชิงบวกที่ให้กับผู้ล่วงลับไปแล้วไปอยู่ในภพภูมิที่ดี เป็นการแสดงเจตนาธรรมที่ดีของคนที่มีชีวิตอยู่ส่งต่อให้กับผู้ที่เสียชีวิต เปรียบเสมือนเป็นการให้เกียรติครั้งสุดท้ายแก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ผ่านการจัดงานพิธีงานศพแบบไทยที่มีโลงศพอันเป็นเสมือนบ้านหลังสุดท้าย และยังเป็นจุดเริ่มต้นเข้าสู่ภพภูมิใหม่ เช่น สுகติภูมิ เป็นเหมือนการเปลี่ยนจากอีกภพภูมิหนึ่งไปสู่อีกภพภูมิหนึ่งที่สูงกว่า สิ่งเหล่านี้เป็นเหมือนความเชื่อที่ผูกพันกับศาสนามาโดยตลอดและมีศิลปินมากมายที่สร้างสรรค์ผลงานที่เกี่ยวกับความเชื่อนี้ อาทิเช่น พรหมมา อินยาศรี ได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับสวรรค์ โดยมีเรือเป็นพาหนะในการนำพาไปสู่เส้นทางที่เป็นดินแดนสวรรค์ เพื่อเป็นการบอกเล่าถึงจินตนาการเกี่ยวกับไตรภูมิ³

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “สுகติ” มีแรงบันดาลใจมาจากความเชื่อทางศาสนาที่เกี่ยวกับภพภูมิหลังความตาย และความประทับใจในงานจิตรกรรมไทยอันเป็นศิลปะประจำชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะมีคุณค่าทางความงามใน ด้านความวิจิตรบรรจง ประณีตละเอียดอ่อน แสดงถึงทักษะเชิงช่างชั้นสูงของครูช่างโบราณ อีกทั้งยังสอดแทรกด้วยคติธรรมคำสอน ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของจิตรกรรมไทยที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ของศาสนาในรูปแบบของศิลปกรรม และ พัฒนารูปแบบและแนวความคิดให้สื่อความหมายได้ตรงตามจุดมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์ ในเรื่องของความงามอันเป็นงานศิลปะไทยแบบประเพณีที่มีความงามตามแบบอย่างสกุลช่างโบราณในช่วงสมัยอยุธยาตอนปลาย เพื่อการอนุรักษ์ศิลปะเชิงช่างให้คงอยู่ และการเล่าเรื่องภพภูมิสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อเตือนสติและให้เห็นถึงผลของกรรมดี สร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงานศิลปะรูปแบบลักษณะคล้ายโลงศพเพื่อเป็นกุศโลบายให้คนทั่วไปได้เข้าใจถึงธรรมะที่มี “สுகติ” เป็นเครื่องนำทางเกิดเป็นผลประโยชน์ทั้งในด้านของความงามและการใช้งานผ่านกระบวนการทางศิลปะอันเป็นผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “สுகติ”³

---

³ พรหมมา อินยาศรี ศิลปินชาวศิลปะ รายการเรียนรู้ดูงานศิลป์ พลิกวิกฤต covid-19 ถ่ายทอดสดทางเพจ Facebook ชาวศิลปะ วันที่ 27 เมษายน 2563

จากการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ถึงการวิเคราะห์ปัญหาและวิธีการแก้ไข จุดบกพร่องต่างๆ ทำให้ข้าพเจ้ามีกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ก่อให้เกิดการวิเคราะห์รูปแบบ โครงสร้าง องค์ประกอบศิลป์ ฯลฯ อย่างเป็นลำดับขั้นตอนด้วยวิธีการสร้างสรรค์รูปแบบวัตถุรูปทรงคล้ายโลงศพ 3 มิติ และเขียนงานจิตรกรรมลงบนพื้นผิวรอบโลงศพประกอบไปด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับ “สุคติ” ในภพภูมิของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และจากการศึกษาวิเคราะห์ และการทดลอง ทำให้ได้มองเห็นถึงข้อดี รวมถึงข้อบกพร่องและ ปัญหา อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดพัฒนาการ การเรียนรู้ที่จะแก้ไขในสิ่งต่างๆ เพื่อค้นหาความลงตัว และความสมบูรณ์สู่ผลงานการสร้างสรรค์ในชุดต่อ ๆ ไป

รายการอ้างอิง

- เกื้อพันธุ์ นาคบุปผา, **พื้นฐานการอ่านวรรณคดีไทย**, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์ เลิฟ เพลส, 2540).
- ขวัญภูมิ วิไลวัลย์, **สมุดภาพลายเส้น วัดใหญ่สุวรรณาราม เล่ม 1**, (กรุงเทพฯ: ห้องหุ่นส่วน จำกัด อาร์ติซานเพรส, 2556).
- พรมมา อินยาศรี. **ศิลปินชั่วคราว วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดงขี้เหล็ก**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดงขี้เหล็ก, 2563).
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 13 เรื่องที่ 4 จิตรกรรมไทย จิตรกรรม และ ศาสนา**, เข้าถึงได้จาก www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=13&chap=4&page=t13-4-infodetail02.html
- เศรษฐมนันต์ กาญจนกุล, **วัดใหญ่สุวรรณาราม**, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เศรษฐศิลป์, 2559).
- สันติ เล็กสุขุม, **ศิลปอยุธยา งานช่างหลวงแห่งแผ่นดิน**, (กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2550).
- เสถียรพงษ์ วรรณปก ราชบัณฑิต, **สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพฯ: เกษมอนันต์พริ้นติ้ง).
- เสถียรโกเศศ, **เรื่องเมืองสวรรค์**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สมผล, 2497).

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	สุริวัฒน์ แดงประดับ
วัน เดือน ปี เกิด	11 ธันวาคม 2532
สถานที่เกิด	จังหวัดเพชรบุรี
วุฒิการศึกษา	- ระดับประถมศึกษาโรงเรียนราษฎร์วิทยาจังหวัดเพชรบุรี - ระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนอรุณประดิษฐ์จังหวัดเพชรบุรี - ระดับมัธยมปลายวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี - ปริญญาบัณฑิตคณะมนุษยศาสตร์ สาขาศิลปกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี - ปริญญาบัณฑิตคณะศิลปะประจำชาติ สาขาจิตรกรรมไทยมหาวิทยาลัย เพาะช่าง - ปัจจุบันกำลังศึกษาปริญญาโทบัณฑิต คณะจิตรกรรมประติมากรรมและ ภาพพิมพ์สาขาทัศนศิลป์ภาควิชาศิลปไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	40/1 หมู่5 ต.ช่องสะแก อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000
ผลงานตีพิมพ์	พ.ศ.2559 - ร่วมแสดง ผลงานในวันเกิดเพาะช่าง 7มกราคม 2559 พ.ศ.2562 - ร่วมแสดงนิทรรศการกลุ่ม หัวโบราณ หอศิลป์จามจุรี
รางวัลที่ได้รับ	พ.ศ.2559 - รับรางวัลที่ 2 เหรียญเงินบัวหลวง ประเภทจิตรกรรมไทยประเพณี ครั้งที่ 38